

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Донецький національний університет економіки і торгівлі
імені Михайла Туган-Барановського

Кафедра економіки та бізнесу

Лохман Н.В.

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ВИВЧЕННЯ
ДИСЦИПЛІНИ
«МЕНЕДЖМЕНТ»**

Ступінь: бакалавр

Кривий Ріг
2021

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Донецький національний університет економіки і торгівлі
імені Михайла Туган-Барановського

Кафедра економіки та бізнесу

Лохман Н.В.

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ВИВЧЕННЯ
ДИСЦИПЛІНИ
«МЕНЕДЖМЕНТ»**

Ступінь: бакалавр

Затверджено на засіданні
кафедри економіки та бізнесу
Протокол № 10 від “16” лютого 2021 р.

Схвалено навчально-методичною радою
ДонНУЕТ
Протокол № _____
від “___” _____ 2021 р.

Кривий Ріг
2021

УДК 005
Л 81

Менеджмент [Текст] : метод. рек. до вивч. дисц. / Лохман Н.В. Донец. нац. ун-т економіки і торгівлі ім. М. Туган-Барановського, каф. економіки та бізнесу. Кривий Ріг: ДонНУЕТ, 2021. 80 с.

Методичні рекомендації призначені для здобувачів вищої освіти і включають інформацію щодо змісту модулів та тем дисципліни, планів семінарських занять, завдань з організації самостійної роботи та розподілу балів за видами робіт, що виконуються здобувачами протягом вивчення дисципліни.

УДК 005

© Лохман Н.В., 2021

© Донецький національний університет економіки і торгівлі імені Михайла Туган-Барановського, 2021

ЗМІСТ

ВСТУП	5
ЧАСТИНА 1. ЗАГАЛЬНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ	6
ЧАСТИНА 2. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ З ПІДГОТОВКИ ДО СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ	11
Змістовий модуль 1. Сучасний погляд на менеджмент як процес ..	12
Змістовий модуль 2. Практика реалізації менеджменту на підприємстві	26
ЧАСТИНА 3. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ	33
Змістовий модуль 1. Сучасний погляд на менеджмент як процес ...	34
Змістовий модуль 2. Практика реалізації менеджменту на підприємстві	62

ВСТУП

Сьогодні, зважаючи на надзвичайно складні політичні, соціально-економічні умови, Україна, як ніколи, потребує кваліфікованих фахівців в сфері підприємництва та управління.

Управлінська діяльність пов'язана з аналізом і діагностикою ситуацій, визначенням основних завдань, тенденцій; висуненням управлінських альтернативних варіантів дій, оцінкою кожної альтернативи, визначенням найбільш адекватних вимогам дій; розробкою конкретного курсу (програми дій), який був би найбільш ефективним. Значення сучасного менеджменту в тому, що він дозволяє перетворити людські знання, досвід і досягнення науково-технічного прогресу у виробничу силу, а також у творчому застосуванні інформаційних технологій, сприянні інноваційним процесам.

Метою викладання навчальної дисципліни «Менеджмент» є формування у студентів сучасного управлінського мислення та системи спеціальних знань у галузі менеджменту, розуміння концептуальних основ системного управління підприємством; набуття умінь аналізу внутрішнього та зовнішнього середовища, прийняття адекватних управлінських рішень.

Завдання: теоретична і практична підготовка студентів з питань: сутність основних понять і категорій менеджменту та управління; принципи та функції менеджменту; система методів управління; зміст процесів та технології управління; основи планування, здійснення мотивування та контролювання; організація взаємодії та повноважень; зміст та характеристика основних типів організаційних структур управління; прийняття рішень у менеджменті; інформаційне забезпечення процесу управління; керівництво та лідерство.

Предметом вивчення дисципліни є система та процес управління підприємством.

Менеджмент – гібридна дисципліна, яка поєднує аудиторну (28 годин лекцій та 28 годин практичних занять) та позааудиторну активності (Moodle), передбачає формування системи знань про основні поняття, закони та тенденції управління на підприємстві та навчити застосовувати свої знання на практиці.

ЧАСТИНА 1.

ЗАГАЛЬНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

1 Опис дисципліни

Найменування показників	Характеристика дисципліни
Обов'язкова (для студентів спеціальності "назва спеціальності") / вибіркова дисципліна	Обов'язкова дисципліна
Семестр (осінній / весняний)	осінній
Кількість кредитів	5
Загальна кількість годин	150
Кількість модулів	1
Лекції, годин	28 / 8
Практичні / семінарські, годин	28 / 8
Лабораторні, годин	-
Самостійна робота, годин	94 / 134
Тижневих годин для денної форми навчання:	
аудиторних	4
самостійної роботи студента	5
Вид контролю	екзамен

2. Програма дисципліни

Ціль: формування у студентів сучасного управлінського мислення та системи спеціальних знань у галузі менеджменту, розуміння концептуальних основ системного управління підприємством; набуття умінь аналізу внутрішнього та зовнішнього середовища, прийняття адекватних управлінських рішень.

Завдання: теоретична і практична підготовка студентів з питань: сутність основних понять і категорій менеджменту та управління; принципи та функції менеджменту; система методів управління; зміст процесів та технології управління; основи планування, здійснення мотивування та контролювання; організація взаємодії та повноважень; зміст та характеристика основних типів організаційних структур управління; прийняття рішень у менеджменті; інформаційне забезпечення процесу управління; керівництво та лідерство.

Предмет: система та процес управління підприємством.

Зміст дисципліни розкривається в темах:

Тема 1. Сутність і роль менеджмента.

Тема 2. Функції і технологія менеджмента.

Тема 3. Планування як загальна функція менеджмента.

Тема 4. Організація як функція менеджмента.

Тема 5. Мотивація як функція менеджмента.

Тема 6. Контроль як функція менеджмента.

Тема 7. Регулювання як функція менеджмента.

Тема 8. Методи менеджмента.

Тема 9. Управлінське рішення в системі менеджмента.

Тема 10. Керівництво та лідерство

3. Структура дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин (денна форма навчання)				
	усього	у тому числі			
		лекц.	пр./сем.	лаб.	СРС
1	2	3	4	5	6
Змістовий модуль 1. Сучасний погляд на менеджмент як процес					
Тема 1. Сутність і роль менеджмента.	14	2	2	-	10
Тема 2. Функції і технологія менеджмента.	14	2	2	-	10
Тема 3. Планування як загальна функція менеджмента.	14	2	2	-	10
Тема 4. Організація як функція менеджмента.	14	2	2	-	10
Тема 5. Мотивація як функція менеджмента.	18	4	4	-	10
Тема 6. Контроль як функція менеджмента.	14	2	2	-	10
Тема 7. Регулювання як функція менеджмента.	14	2	2	-	10
Разом за змістовим модулем 1	102	16	16	-	70
Змістовий модуль 2. Практика реалізації менеджменту на підприємстві					
Тема 8. Методи менеджмента.	16	4	4	-	8
Тема 9. Управлінське рішення в системі менеджмента	16	4	4	-	8
Тема 10. Керівництво та лідерство	16	4	4	-	8
Разом за змістовим модулем 2	48	12	12	-	24
Усього годин	150	28	28	-	94

4. Теми семінарських/практичних/лабораторних занять

№ з/п	Вид та тема семінарського заняття	Кількість годин
1.	Семінар – розгорнута бесіда Сутність і роль менеджмента.	2
2.	Семінар запитань і відповідей Функції і технологія менеджмента.	2
3.	Семінар запитань і відповідей Планування як загальна функція менеджмента.	2
4.	Семінар – дискусія Організація як функція менеджмента.	2
5.	Семінар – дискусія Змістові теорії мотивації.	2
6.	Семінар – розгорнута бесіда Процесуальні теорії мотивації.	2
7.	Семінар – розгорнута бесіда Контроль як функція менеджмента.	2

8.	Семінар – дискусія Регулювання як функція менеджмента.	2
9.	Семінар – дискусія Економічні методи менеджменту	2
10.	Семінар – дискусія Неекономічні методи менеджменту	2
11.	Семінар – дискусія Комунікації в менеджменті.	2
12.	Семінар – дискусія Управлінське рішення в системі менеджмента.	2
13.	Семінар – дискусія Керівництво та лідерство.	2
14.	Семінар – дискусія Стилі керівництва.	2
Разом		28

5. Розподіл балів, які отримують студенти

- вид контролю: екзамен

Відповідно до системи оцінювання знань студентів ДонНУЕТ, рівень сформованості компетентностей студента оцінюються у випадку проведення екзамену: впродовж семестру (50 балів) та при проведенні підсумкового контролю - екзамену (50 балів).

Оцінювання студентів протягом семестру (очна форма навчання)

№ теми практичного заняття	Аудиторна робота					Позааудиторна робота	Сума балів
	Тестові завдан- ня	Ситуацій- ні завдання, задачі	Обговорен- ня теоретичних питань теми	Індиві- дуальне завдання	ПМК	Завдання для самостійного виконання	
Змістовий модуль 1							
Семінар 1			1			1	5
Семінар 2		1	1			1	5
Семінар 3		1	1			1	5
Семінар 4		1	1			1	5
Семінар 5		1	1			1	5
Семінар 6		2	1			1	5
Семінар 7		2	1			1	5
Семінар 8		2	1			1	
Разом змістовий модуль 1		10	8			8	26
Змістовий модуль 2							
Семінар 9		2	1			1	5
Семінар 10		2	1			1	5
Семінар 11		2	1			1	5

Семінар 12		2	1			1	
Семінар 13		2	1			1	
Семінар 14		2	1			1	
Разом змістовий модуль 2		12	6			6	24
Разом							50

Оцінювання студентів протягом семестру (заочна форма навчання)

Поточне тестування та самостійна робота			Підсумковий тест (екзамен)	Сума в балах
Змістовий модуль 1	Змістовий модуль 2	Індивідуальне завдання	50	100
20	20	10		

Загальне оцінювання результатів вивчення навчальної дисципліни

Для виставлення підсумкової оцінки визначається сума балів, отриманих за результатами екзамену та за результатами складання змістових модулів. Оцінювання здійснюється за допомогою шкали оцінювання загальних результатів вивчення дисципліни (модулю).

Оцінка		
100-бальна шкала	Шкала ECTS	Національна шкала
90-100	A	5, «відмінно»
80-89	B	4, «добре»
75-79	C	
70-74	D	3, «задовільно»
60-69	E	
35-59	FX	2, «незадовільно»
0-34	F	

ЧАСТИНА 2.

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ З ПІДГОТОВКИ ДО СЕМІНАРСЬКИХ
ЗАНЯТЬ**

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1

СУЧАСНИЙ ПОГЛЯД НА МЕНЕДЖМЕНТ ЯК ПРОЦЕС

Семінар 1 «Сутність і роль менеджмента» Семінар розгорнута бесіда

План заняття:

1. Розгорнуте обговорення основних положень теми та питань самостійного вивчення:

Поясніть в чому полягає актуальність вивчення дисципліни «Менеджмент»

Чим відрізняється менеджмент від управління.

Дайте характеристику поняття менеджмент.

У чому полягає специфіка управління підприємствами при здійсненні ними зовнішньоекономічної діяльності?

Хто такий менеджер?

У яких випадках підприємець і менеджер – це одне обличчя, а в яких – ні? У чому головна різниця між цими двома поняттями?

Як Ви розумієте висловлення: «Менеджмент – це уміння досягати поставлених цілей».

Які елементи науки і мистецтва об'єднані в менеджменті?

Назвіть основні елементи менеджменту.

Розкрийте сутність і специфіку управлінської роботи.

Приведіть ряд прикладів, що підтверджують положення про те, що менеджмент – це професія. На конкретних прикладах покажіть відмінності управлінської роботи від інших видів діяльності

2. Індивідуальне тестування.

Менеджмент – це

Управління – це

Підприємець – це

Менеджер – це

Об'єкт управління – це

Суб'єкт управління – це

Управлінські відносини – це

Система управління – це

Поділ управлінської праці – це

Рівень управління – це

3. Практичні завдання.

Ситуація 1.

Апарат управління ділиться на менеджерів вищої ланки, середньої та нижчої ланок управління. Розмістити керівних осіб кондитерського

підприємства: генеральний директор; комерційний директор; начальник лабораторії з контролю виробництва; головний електрик; начальник цеху; фінансовий директор; начальник відділу збуту та маркетингу; начальник відділу постачання; начальник фірмового магазину; головний бухгалтер; начальник планово-економічного відділу; начальник охорони; начальник фасувальної дільниці; директор зі стратегічного розвитку; начальник відділу кадрів; головний інженер з техніки безпеки; директор з адміністративно-господарської роботи; старший інспектор з контролю якості; начальник юридичного відділу; завідувач складом; головний механік; старший дегустатор; начальник відділу адміністративно-господарського відділу; начальник дільниці з виготовлення вафлів згідно рівнів управління (таблиця 1).

Таблиця 1 – Ідентифікація керівників підприємства за рівнями управління

Рівні управління	Представники рівнів управління
Інституційний рівень	
Управлінський рівень	
Технічний рівень	

Семінар 2 «Функції і технологія менеджмента» Семінар запитань і відповідей

План заняття:

1. Розгорнуте обговорення основних положень теми та питань самостійного вивчення:

Дайте визначення функції менеджменту.

Вкажіть підходи до класифікації функцій менеджменту.

Що лежить в основі виділення специфічних функцій менеджменту?

Визначення процесу управління.

Вкажіть основні властивості процесу управління.

Що визначає зміст процесу управління?

Назвіть основні змісти процесу управління.

Чим зумовлений зміст процесу управління.

Розкрийте поняття стадій та етапів процесу управління.

Назвіть основні етапи процесу управління та дайте їх характеристику.

В чому полягає організаційний зміст процесу управління?

Охарактеризуйте поняття функціонального змісту процесу управління.

Сутність економічного змісту процесу управління.

Соціальний зміст процесу управління та його вплив на ефективність діяльності підприємства.

Охарактеризуйте поняття технології процесу управління.

Розкрийте сутність та місце операцій і процедур в технології процесу управління.

Охарактеризуйте класифікацію операцій з управління.

Розкрийте види поєднання операцій в управлінні.

2. Індивідуальне тестування.

Функція менеджменту – це

Планування – це

Функція планування – це

Організація – це

Мотивація – це

Контроль – це

Регулювання – це

Процес управління – це

Проблема – це

Ситуація – це

Рішення – це

3. Практичні завдання.

Ситуація 2.

Визначити до яких областей діяльності фірми (прибутковість, ринки, продуктивність, фінансові ресурси, матеріальні ресурси, нововведення, трудові ресурси, соціальна відповідальність) можна віднести наступні її цілі:

- зменшити період інкасації до 26 днів до кінця цього року;
- збільшити кількість одиниць продукції до «X» на одного робітника за 8-годинний робочий день;
- знизити довгострокову заборгованість до 8 млн. дол. протягом п'яти років;
- збільшити доход на інвестиційний капітал до 15% за винятком податків протягом п'яти років;
- розробити новий вид продукції (поглибити асортимент), орієнтований на масового споживача протягом трьох років;
- здійснити 20-годинну програму підготовки керівних кадрів без відриву від виробництва для 25 керівників нижчої ланки до кінця року;
- збільшити обсяг продажу комерційного сектора до 85% і зменшити обсяг продажів військового сектора до 15% протягом наступних двох років;
- розробити і впровадити матричну організаційну структуру протягом трьох років.

Семінар 3 «Планування як загальна функція менеджмента» Семінар запитань і відповідей

План заняття:

1. Розгорнуте обговорення основних положень теми та питань самостійного вивчення:

Охарактеризуйте поняття і роль планування в системі управління підприємством.

Вкажіть відомі Вам види планів, дайте їх стислу характеристику.

Розкрийте сутність традиційного і сучасних підходів до планування.

Опишіть етапи процесу планування.

Розкрийте поняття і значення місії підприємства.

Що повинна відображати формулювання місії підприємства.

Чому прибуток не може бути місією підприємства.

Сформулюйте можливі варіанти місії: комерційного банку, меблевої фабрики, вузу.

Чому місія організації є основою її існування?

Яким чином організація вибирає свою місію?

Яка різниця між місією некомерційної організації і місією комерційної організації?

Охарактеризуйте цілі підприємства та їх класифікацію.

Розкрийте сутність і функції мети менеджменту.

Вкажіть вимоги, що пред'являються до мети менеджменту.

Охарактеризуйте класифікацію цілей.

Яким чином класифікуються цілі в залежності від стадії життєвого циклу підприємства?

2. Індивідуальне тестування.

Планування – це

Стратегічне планування – це

Стратегія – це

Тактичне планування – це

Оперативне планування – це

Прцедури – це

Правила – це

Бізнес-план – це

Місія – це

Ціль – це

Управління по цілям – це

3. Практичні завдання.

Ситуація 3.

АТ «Вега» – один із самих крупних вітчизняних виробників побутової техніки. Асортиментний перелік підприємства включає сучасні холодильники та морозильники, газові та електричні плити, кондиціонери, торговельне холодильне обладнання, комплектуючі вироби. У поточному році АТ «Вега» виступила ініціатором створення фінансово-промислової групи «Домотех». За повідомленням інформантства України очікується, що в її склад увійдуть: Дніпровський і Васильківський заводи побутових холодильників. За планами засновників, «Домотех» буде спеціалізуватися на виробництві побутової техніки і комплектуючого обладнання

Визначити місію АТ «Вега». Вказати стратегічну мету АТ «Вега», визначити яку стратегічну альтернативу має намір використовувати фірма.

Ситуація 4.

Протягом останніх двох десятиріч фірма «Прайм», що реалізує товари тривалого користування (побутові прилади, меблі), втратила свою конкурентоспроможність та знаходиться в кризовій ситуації щодо іміджу своєї марки. Обсяг продажів товарів фірми знижується. Менеджерами фірми були початі спроби збільшення обсягу продажів своєї продукції шляхом зниження цін. Дане рішення значно збільшило обсяг продажів, але при цьому знизився прибуток фірми.

Керівництвом фірми прийнято стратегічне рішення: збільшити прибутковість за допомогою входу в нові галузі, що розвиваються, (тобто диверсифікувати діяльність і проникнути в нові області підприємництва). Побудуйте «дерево цілей» підвищення прибутку підприємства. Перелічите та охарактеризуйте основні етапи побудови «дерева цілей» і його значення.

Ситуація 5.

У торговельному підприємстві за період інфляційної кризи планова робота виявилася практично згорнутою. Планово-економічний відділ більше займається оперативним обліком, констатацією досягнутих результатів і їхнім коротким аналізом. До основних причин такого положення відноситься: відсутність об'єктивної інформації про товарну пропозицію та купівельний попит; нестабільність нормативно-правової бази (ставки податків, ліцензування, патентування); недостатня кваліфікація кадрів. У результаті на підприємстві відсутня практика розробки планів економічного і соціального розвитку на перспективу; не визначені критерії ефективності діяльності, не реалізується довгострокова стратегія поведінки підприємства на ринку.

Для ліквідації зазначених недоліків розробіть рекомендації щодо вдосконалення планування як стратегічного методу господарювання.

Ситуація 6.

За результатами останніх років постійно знижується конкурентоспроможність одного з найбільших торгових підприємств м.

Запоріжжя АТ «Запорізький ЦУМ». Основними причинами такого стану є недостатньо широкий асортимент реалізованих товарів, відсутність заходів щодо стимулювання збуту, низька активність рекламної політики. Підприємство не приділяє достатньої уваги пошуку нових джерел закупівлі товарів, встановленню довгострокових ділових відносин з вітчизняними підприємствами зокрема з тими, що знаходяться в районі його діяльності.

На підставі використання методики побудови «дерева цілей» розробити комплекс заходів щодо усунення даної проблемної ситуації.

Ситуація 7.

У ТОВ «Антошка», що виробляє і реалізує консервовану плодоовочеву продукцію, у т.ч. для дітей, скоротився обсяг продажу і збільшилися товарні залишки. Сформулюйте місію підприємства, охарактеризуйте її структуру. Розробіть стратегічні, тактичні та оперативні цілі для робітників комерційного відділу. Запропонуйте цілі в області збуту для підприємства. Визначте пріоритетні цілі на короткостроковий і довгостроковий термін.

Семінар 4 «Організація як функція менеджмента» **Семінар – дискусія**

План заняття:

1. Розгорнуте обговорення основних положень теми та питань самостійного вивчення:

Розкрийте сутність функції організації в широкому і вузькому сенсі.

Назвіть напрямки організаційної діяльності підприємства.

В чому необхідність визначення норм керованості і з якими проблемами стикається керівник при формуванні рівнів управління.

Розкрийте сутність понять повноваження, делегування і відповідальності.

Назвіть деякі, найбільш розповсюджені, перешкоди для ефективного делегування.

Назвіть основні причини, згідно яким підлеглі уникають відповідальності і блокують процес делегування

Визначте, якими повноваженнями володіють: директор крупної фірми, начальник планового відділу, головний бухгалтер, юрист, фахівець служби маркетингу, член ревізійної комісії АТ.

2. Індивідуальне тестування.

Організаційна діяльність – це

Організація – це

Повноваження – це

Обов'язок – це

Відповідальність – це

Делегування – це
Права – це
Організаційна структура – це

3. Практичні завдання.

Ситуація 8.

Скласти матрицю розподілу функцій для товароведа. Зробити висновки і розробити рекомендації з вдосконалення організації роботи даного фахівця.

Витяг з посадової інструкції старшого товарознавця:

Функціональні обов'язки.

1. Організація вивчення купівельного попиту на товари, узагальнення і використання отриманих результатів при складанні замовлень.
2. Складання замовлень і заявок постачальникам на постачання товарів, ведення книги обліку замовлень.
3. Планування господарських зв'язків з постачальниками.
4. Складання планів надходження і реалізації товарів.
5. Підготовка необхідних матеріалів для виплати премій і винагород збутовому персоналу.
6. Забезпечення контролю за раціональним використанням торгових площ.
7. Аналіз кон'юнктури товарного ринку і його тенденцій.
8. Складання прогнозів збуту як у цілому по підприємству, так і в асортиментному розрізі.
9. Контроль асортименту і якості товарів, що надходять, надання допомоги з цих питань завідувачем відділами.
10. Виявлення і залучення в товарообіг додаткових товарних ресурсів.
11. Організація постачання товарами магазину в необхідному обсязі.
12. Ведення контролю за станом товарних запасів, розробка пропозицій по їхній нормалізації.
13. Здійснення контролю за повсякденною наявністю товарів достатнього асортименту і повсякденного попиту.
14. Участь у розробці і висновку договорів на постачання товарів, ведення роботи з постачальниками.
15. Контроль дотримання асортиментного мінімуму товарів і участь в усуненні недоліків у роботі підприємства.
16. Надання допомоги колективу в правильній організації торгово-оперативного процесу, навчанні працівників прийомам торгівлі новими товарами, їхньому рекламуванню і збереженню.
17. Участь в інвентаризаціях і перевітках за розпорядженням директора.
18. Розробка пропозицій з вдосконалення торгової реклами.

Ситуація 9.

Підприємство виготовляє продукцію із коротким життєвим циклом. Побудувати матричну структуру управління підприємством з метою

розроблення 5 проектів, залучаючи для цього працівників відповідних функціональних підрозділів, якщо:

- кількість функціональних служб на підприємстві – 6 (проектно-конструкторське бюро, фінансовий відділ, відділ маркетингу, відділ кадрів, виробничий відділ, відділ матеріально-технічного забезпечення);
- розробка другого і третього проектів передбачає освоєння випуску нової продукції;
- розробка першого проекту передбачає освоєння нового ринку збуту для продукції підприємства;
- розробка четвертого проекту передбачає інтенсифікацію маркетингових зусиль для підвищення частки освоєного ринку збуту для старої продукції підприємства, яка знаходиться на стадії стабілізації;
- розробка п'ятого проекту передбачає модифікацію старої продукції для продовження її життєвого циклу.

Ситуація 10.

Скласти матрицю розподілу функцій для менеджера з управління персоналом. Зробити висновки і розробити рекомендації з вдосконалення організації роботи даного фахівця.

Витяг з посадової інструкції менеджера з управління персоналом.

Функціональні обов'язки.

1. Веде облік особового складу підприємства, його підрозділів і встановлену документацію по кадрам.
2. Оформляє прийом, переведення і звільнення працівників, інструкціями і наказами керівника підприємства.
3. Формує і веде особисті справи працівників, вносить у них зміни, зв'язані з трудовою діяльністю.
4. Бере участь у розробці перспективних і річних планів по праці і кадрам.
5. Підготовляє необхідні матеріали для кваліфікаційної й атестаційної комісії і подання робітників та службовців до заохочень нагороджень.
6. Заповнює, враховує і зберігає трудові книжки, робить підрахунок виробничого стажу, видає довідки про дійсну і трудову діяльність працівників.
7. Веде облік надання відпусток працівникам.
8. Здійснює контроль за складанням і дотриманням графіків чергових відпусток.
9. Оформляє документи, необхідні для призначення пенсій працівникам підприємства і їхніх родин.
10. Вивчає рух і причини плинності кадрів, бере участь у розробці заходів щодо їх усунення.
11. Веде архів особистих справ і підготовляє документи після закінчення встановлених термінів поточного збереження до здачі на державне збереження.

12. Здійснює контроль за станом трудової дисципліни і суспільного порядку і контролює своєчасність прийняття адміністрацією, громадськими організаціями і трудовими колективами відповідних мір.
13. Складає встановлену звітність про роботу з кадрами.
14. Виконує інші доручення директора, що стосуються кадрової й оргмасової роботи.

Ситуація 11.

Охарактеризувати основні документи, необхідні для створення нового функціонального підрозділу у підприємстві (наприклад, служби маркетингу).

Ситуація 12.

Згідно представленої блок-схеми апарату управління ПрАТ „Запорізький ЦУМ” (рисунок 1), визначити до якого типу відносить наведена організаційна структура управління та вказати її переваги і недоліки.

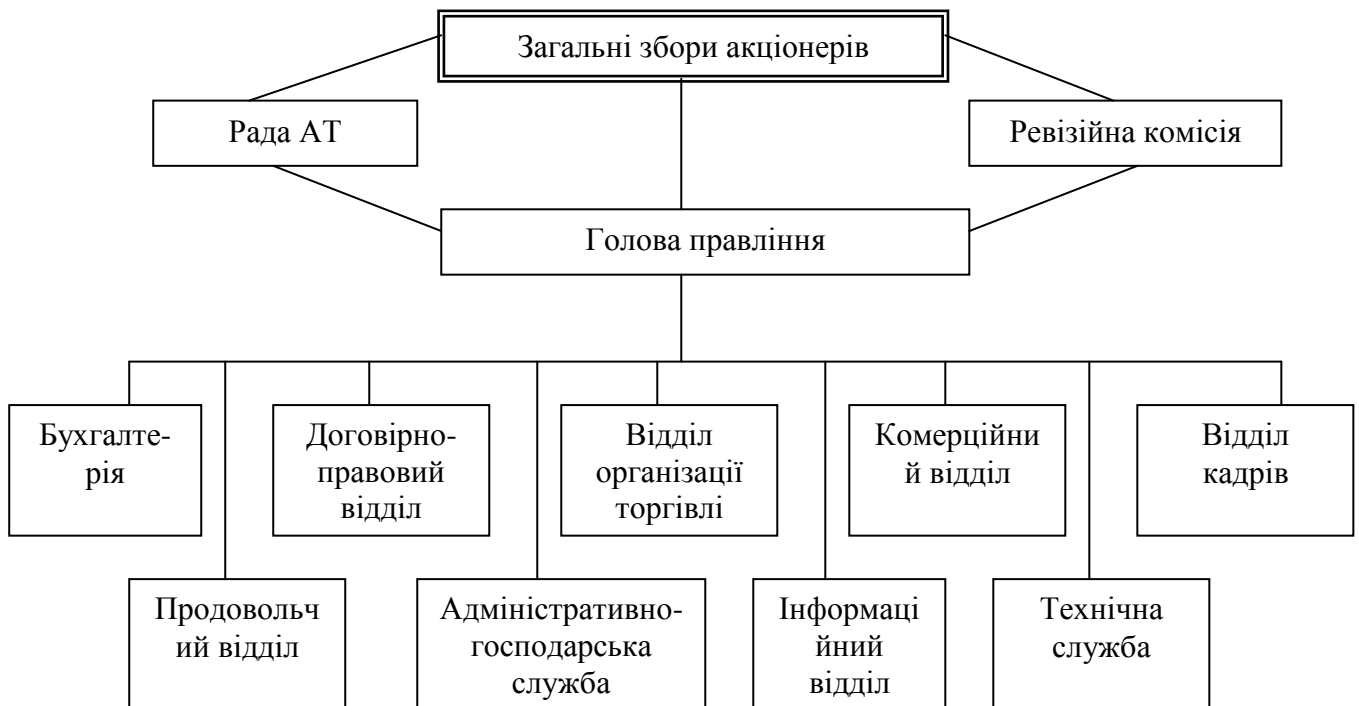

Рисунок 1 – Блок-схема апарату управління ПрАТ „Запорізький ЦУМ”

Семінар 5 «Змістові теорії мотивації» Семінар - дискусія

План заняття:

1. Розгорнуте обговорення основних положень теми та питань самостійного вивчення:

Розкрийте поняття мотивації і мотивів, мотиваційної структури.

Яку роль в мотивації грає винагорода?

Охарактеризуйте змістові теорії мотивація і її види.

Визначте позитивні та негативні сторони використання змістових теорій мотивації.

2. Індивідуальне тестування.

Процес управління – це

Страх – це

Інтерес – це

Мотивація – це

Мотивування – це

Потреба – це

Внутрішні мотиви – це

Зовнішні мотиви – це

Стимул – це

Стимулювання – це

Винагорода – це

Внутрішня винагорода – це

Зовнішня винагорода – це

3. Практичні завдання.

Ситуація 13.

Одним з найважливіших завдань менеджменту є створення механізму заохочення працівників до ефективного виконання заданих функцій згідно з визначеними функціями і завданнями. Таким механізмом є обґрунтована система мотивації, яка дає змогу цілеспрямовано впливати на поведінку людей відповідно до потреб організації. Які з відомих Вам прийомів мотивації найбільше підходять до умов сучасної України? А які найменш?

Ситуація 14.

Уявіть, що Ви – керівник підприємства, яке функціонує в умовах невизначеності. Ваше підприємство відчуває обмеженість реальних фінансових ресурсів. Які методи мотивації, доцільно, на Ваш погляд, використовувати в процесі управління підприємством для забезпечення його конкурентоспроможності. Обґрунтуйте свої пропозиції. Складіть запитальник для визначення ступеня задоволеності роботою на підприємстві.

Семінар 6 «Процесуальні теорії мотивації»

Семінар – розгорнута бесіда

План заняття:

1. Розгорнуте обговорення основних положень теми та питань самостійного вивчення:

Процесуальні теорії мотивація і її види.

Позитивні та негативні сторони використання процесуальних теорій мотивації.

Сутність і особливості стимулювання в управлінні.

Що включають до себе економічні методи стимулювання?

2. Індивідуальне тестування.

Теорія очікування – це

Теорія справедливості – це

Стимулювання – це

Вплив – це

Методи стимулювання – це

3. Практичні завдання.

Ситуація 15.

Уявіть, що Ви – керівник підприємства, що функціонує в умовах конкурентного ринку. Які методи мотивації, з урахуванням обмеженості реальних фінансових ресурсів у підприємства, доцільно, на Ваш погляд, використовувати в процесі управління підприємством для забезпечення його конкурентоспроможності. Обґрунтуйте свої пропозиції.

Ситуація 16.

Молодий співробітник прийшов до керівника вимагати підвищення заробітної платні: «За минулий місяць я виконав практично всю роботу, а зарплата у мене така ж, як у решти співробітників. Я вважаю, що треба належно оплачувати працю і прошу підвищити мені зарплату».

Начальник: «У вас ще немає досвіду і зі складною роботою, ви не впораєтесь». Запропонувати шляхи подальших дій для опонентів. Які можливі дії керівника? Оцінити вірність дій керівника у кожному варіанті.

Семінар 7 «Контроль як функція менеджмента»

Семінар – розгорнута бесіда

План заняття:

1. Розгорнуте обговорення основних положень теми та питань самостійного вивчення:

Дайте визначення функції контролю. Як Ви можете прокоментувати вираз: «Без контролю в організації настав би хаос».

Відомо, що контроль пов'язаний з негативними емоціями людини. Чи може він викликати позитивне відношення?

Охарактеризуйте види контролю. Наведіть приклади попереднього, поточного і заключного контролю.

Поясніть, чим відрізняється один від одного оперативний і стратегічний контроль. До якого з них можна віднести іспит?

Охарактеризуйте облік і аналіз як підфункції контролю.

2. Індивідуальне тестування.

Контроль – це

Контролювання – це

Фінансовий контроль – це

Виробничий контроль – це

Маркетинговий контроль – це

Внутрішній контроль – це

Зовнішній контроль – це

Лінійний контроль – це

Функціональний контроль – це

Операційний контроль – це

Централізований контроль – це

Децентралізований контроль – це

Попередній контроль – це

Поточний контроль – це

Заключний контроль – це

3. Практичні завдання.

Ситуація 17.

У таблиці 2 наведено ієрархію навичок за їх значущістю для керівників різних рівнів. Вкажіть, які з них необхідні керівникам нижчої, середньої та вищої ланки. Обґрунтуйте свій вибір.

Таблиця 2 – Ієрархія навичок керівників

Ступінь вагомості	А	Б	В
1	Вміння згуртовувати	Технологічні навички	Вміння передбачувати
2	Вміння планувати	Вміння згуртовувати	Вміння згуртовувати
3	Технологічні навички	Вміння проявляти ініціативу	Вміння йти на компроміс
4	Вміння йти на компроміс	Вміння йти на компроміс	Вміння приваблювати до себе
5	Вміння передбачувати	Вміння планувати	Вміння планувати
6	Вміння творчо мислити	Вміння виховувати	Вміння швидко приймати рішення

Ситуація 18.

Характер впливу економічних факторів на діяльність підприємств Донецької області можна дослідити на прикладі динаміки основних показників економічного розвитку регіону: обсяг реалізованої промислової продукції, оборот роздрібною торгівлі, середньомісячна заробітна плата, рівень безробіття та інфляційні процеси (таблиця 3).

Таблиця 3 – Основні показники економічного розвитку Донецької області

№	Показники	Одиниці виміру	Попередній рік	Поточний рік	Відхилення, +/-	Темп зміни, %
1	Обсяг реалізованої промислової продукції	млн. грн.	43642,5	66981,6	23339,1	153,5
2	Оборот роздрібною торгівлі	млн. грн.	6267,5	8399,6	2132,1	134,0
3	Кількість безробітних	тис. осіб	70,9	63,9	-7,0	90,1
4	Індекс споживчих цін	%	108,2	112,9	4,7	-
5	Середньомісячна заробітна плата	грн.	1150,0	1211,5	161,5	129,4

Проведений аналіз свідчить про наявність як позитивних, так і негативних тенденцій в економіці. Так, можна відмітити, що сприятливим для діяльності підприємства є зростання середньомісячної заробітної плати на 29,4% та скорочення кількості безробітних на 9,9%, що свідчить про підвищення платоспроможності населення (враховуючи, що зростання цін на споживчі товари відбувається повільніше, ніж зростання заробітної плати). Однак, в цілому життєвий рівень населення залишається низьким. Збільшення обсягу реалізованої промислової продукції на 53,5% та зростання обороту роздрібною торгівлі на 34% говорять про зростання регіону в цілому, але, водночас, це є негативним для торговельних підприємств, оскільки означає загострення конкуренції на ринку споживчих товарів. Негативним є також зростання темпів інфляції на споживчі товари на 4,7%. До якої складової зовнішнього середовища належать описані чинники? Проаналізувати стан наведених економічних чинників. Визначити можливості і погрози економічного

середовища регіону. Обґрунтуйте відповідь. Запропонувати додаткові економічні показники за якими можна характеризувати стан зовнішнього середовища для торговельного підприємства, промислового підприємства, митної служби.

Семінар 8 «Регулювання як функція менеджмента»

Семінар - дискусія

План заняття:

1. Розгорнуте обговорення основних положень теми та питань самостійного вивчення:

Охарактеризуйте поняття і необхідність здійснення функції регулювання

Опишіть види регулювання.

Розкрийте процес регулювання на підприємстві

Наведіть приклад стабілізуючого регулювання

Чим відрізняється дисциплінарне від розпорядницького регулювання

Поясніть цілі регулювання

Чим відрізняється регулювання від координації?

2. Індивідуальне тестування.

Регулювання – це

Ціль регулювання – це

Стабілізуюче регулювання – це

Розпорядницьке регулювання – це

Дисциплінарне регулювання – це

3. Практичні завдання.

Ситуація 19.

Для підвищення ефективності комерційної роботи, посилення власних конкурентних переваг керівництво ТОВ «Маяк» вирішило розширити збутову мережу, а саме – побудувати новий продовольчий магазин, який би не тільки задовольняв потреби населення у високоякісних та недорогих продуктах, але й надавав такі додаткові послуги, як: вироблення напівфабрикатів, послуги столу замовлень, кафе-бар та кафе для дітей. У перспективі планувалося налагодити службу доставки продуктів за замовленнями клієнтів. У зв'язку з цим розробіть організаційний план управлінського рішення щодо відкриття нового продовольчого магазину.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2 ПРАКТИКА РЕАЛІЗАЦІЇ МЕНЕДЖМЕНТУ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Семінар 9 «Економічні методи менеджменту» Семінар - дискусія

План заняття:

1. Розгорнуте обговорення основних положень теми та питань самостійного вивчення:

Охарактеризуйте поняття і значення методів управління.

В чому відзнака методів управління від функцій управління?

Розкрийте сутність і особливості економічних методів управління.

Що включають до себе економічні методи управління?

Надайте характеристику планування, як економічного методу управління підприємством.

Охарактеризуйте матеріальне стимулювання робітників підприємства.

Які економічні важелі використовуються в управлінні підприємством?

Назвіть позитивні і негативні сторони використання економічних методів управління.

2. Індивідуальне тестування.

Методи прямого впливу – це

Методи непрямого впливу – це

Методи матеріального впливу – це

Методи владного впливу – це

Методи морального впливу – це

Кількісні методи – це

Якісні методи – це

Економічні методи – це

Бюджет – це

Економічні стимули – це

Економічні важелі – це

3. Практичні завдання.

Ситуація 20.

Складіть «дерево цілей» щодо підвищення економічної ефективності торговельного підприємства і запропонуєте комплекс заходів щодо їхнього досягнення.

Ситуація 21.

Уявіть, що Ви керівник великої торговельної мережі України, яка працює на ринку вже 5 років. Основна частина асортименту складається з продуктів

харчування. Обґрунтуйте необхідність використання економічних і соціально-психологічних методів управління. Які економічні і соціально-психологічні методи доцільно використовувати в управлінській діяльності в сучасних умовах функціонування торговельної мережі?

Семінар 10 «Неекономічні методи менеджменту» **Семінар - дискусія**

План заняття:

1. Розгорнуте обговорення основних положень теми та питань самостійного вивчення:

Розкрийте сутність і особливості організаційно-розпорядчих методів управління.

Охарактеризуйте сутність і складові елементи засобів організаційного впливу.

Розкрийте поняття організаційного регламентування.

Визначте сутність і мету психологічних методів.

В чому відзнака методів розпорядчого впливу від методів організаційного впливу?

Назвіть позитивні і негативні сторони використання соціально-психологічних методів.

2. Індивідуальне тестування.

Організаційно-розпорядчі методи – це

Соціально-психологічні методи – це

Соціальні методи управління – це

Психологічні методи управління – це

3. Практичні завдання.

Ситуація 22.

Згідно виписки зі штатного розкладу ТОВ «Мир» (таблиця 4) побудувати блок-схему апарата управління, вказати її тип, описати переваги і недоліки.

Таблиця 4 – Виписка зі штатного розкладу ТОВ «Мир»

Найменування посади	Кількість осіб
Директор	1
Заступник директора з торгівлі	1
Головний бухгалтер	1
Головний економіст	1
Економіст за цінами	2
Економіст	3
Бухгалтер	4
Товарознавець	3

Ситуація 23.

Скласти наказ про розподіл обов'язків щодо підготовки спільного інноваційного продукту між керівництвом проекту А і проекту Б. Визначити до якого методи управління належить даний документ. Описати, яким чином може здійснюватися організаційне регламентування на даному підприємстві. Вказати документи регламентуючого впливу, їх призначення і структуру.

Семінар 11 «Комунікації в менеджменті» Семінар - дискусія

План заняття:

1. Розгорнуте обговорення основних положень теми та питань самостійного вивчення:

Охарактеризуйте сутність та значення інформаційного забезпечення в процесі управління.

Як Ви вважаєте, чим поняття “інформація” відрізняється від поняття “дані”?

Розкрийте значення управлінської інформації.

Назвіть характеристики високоякісної інформації.

Опишіть класифікацію управлінської інформації.

2. Індивідуальне тестування.

Інформація – це

Документ – це

Звітність – це

Комунікації – це

3. Практичні завдання.

Ситуація 24.

Ви працюєте менеджером торговельної фірми. Упродовж дня Вам доводиться передавати багато інформації підлеглим і вищому керівництву. Виберіть для кожної ситуації найефективніший метод комунікації, якщо Вам необхідно:

- ознайомити свого начальника зі своєю ідеєю щодо поліпшення роботи дільниці, якою Ви керуєте;
- вказати одному із працівників про істотні недоліки у його роботі;
- привітати колишнього співробітника із 70-річчям;
- повідомити постійних покупців про те, що фірма вимушена дещо підвищити ціни на свою продукцію;
- поінформувати підлеглих про те, що обсяги замовлень знижуються і можливе їх скорочення;
- попередити колег про перенесення часу проведення наради;

- домовитися про ділову зустріч із шефом;
- оголосити про структурні зміни у підрозділі, яким Ви керуєте;
- повідомити постачальника про те, що Ваша фірма планує зменшити обсяги закупівель, бо інший постачальник знизив ціни і фірма укладає угоду про постачання з ним.

Семінар 12 «Управлінське рішення в системі менеджмента»

Семінар - дискусія

План заняття:

1. Розгорнуте обговорення основних положень теми та питань самостійного вивчення:

Охарактеризуйте управлінські рішення і вимоги, що подаються до них.

Надайте поняття управлінського рішення та визначте його роль в процесі управління.

В чому полягає основна задача управлінського рішення?

Чому в сучасних умовах підвищується відповідальність керівника за прийняті рішення.

Що є основною причиною прийняття управлінського рішення? В яких випадках виникає проблемна ситуація?

Назвіть причини виникнення управлінських проблем.

Які вимоги пред'являються до управлінських рішень?

Розкрийте класифікацію управлінських рішень.

Назвіть критерії класифікації управлінських рішень.

Дайте характеристику стратегічним, тактичним та оперативним рішенням.

Дайте характеристику директивним, рекомендаційним та орієнтуючим рішенням.

Надайте порівняльну характеристику інтуїтивного рішення, рішення заснованого на судженнях та раціонального рішення.

Назвіть випадки застосування програмувальних і не програмувальних рішень.

Охарактеризуйте управлінські рішення в умовах визначеності, в умовах ризику та в умовах невизначеності.

2. Індивідуальне тестування.

Управлінське рішення – це

Стратегічні рішення – це

Тактичні рішення – це

Оперативні рішення – це

Індивідуальні рішення – це

Колегіальні рішення – це

Колективні рішення – це

Директивні рішення – це

Рекомендаційні рішення – це
Орієнтуючі рішення – це
Інтуїтивне рішення – це
Раціональне рішення – це
Програмовані рішення – це
Непрограмовані рішення – це
Загальні рішення – це
Спеціальні рішення – це

3. Практичні завдання.

Ситуація 25.

В умовах розвитку ринкових відносин в Україні змінюється характер діяльності підприємств, підвищується рівень невизначеності і ризику, стає необхідним адаптуватися до зовнішнього оточення, що постійно змінюється. Розвиток ринкових відносин обумовлює необхідність нового підходу до управління виробництвом та збутом товарів народного споживання, який забезпечить здійснення управління підприємством на якісно новому рівні, тобто активне впровадження в практику діяльності підприємства принципів та методів маркетингової діяльності. Розробіть алгоритм прийняття управлінського рішення щодо створення на конкретному підприємстві служби маркетингу.

Ситуація 26.

Складіть текст доповідної записки за підсумками перевірки асортименту товарів у Вашому магазині, зробіть конкретні висновки і сформулюйте варіант Вашого рішення.

Семінар 13 «Керівництво та лідерство» Семінар – дискусія

План заняття:

1. Розгорнуте обговорення основних положень теми та питань самостійного вивчення:

Визначте поняття „вплив”.

Вкажіть засоби, за допомогою яких суб’єкт управління може здійснювати вплив на об’єкт управління.

Якими умовами визначається ефективність використання впливу в управлінні?

Охарактеризуйте поняття влади та її роль в управлінні.

У чому полягає формальна влада.

Хто є носієм реальної влади?

Порівняйте терміни „вплив” та „влада”.

Чим обумовлена необхідність використання влади в управлінні?
Охарактеризуйте владу, яка заснована на примусі. На основі якої властивості людини реалізується даний вид влади? Який деструктив можливий при постійному застосуванні влади, заснованої на примусі?
Визначте особливості влади, заснованої на винагороді.
Розкрийте сутність еталонної влади. На чому ґрунтується еталонна влада?
Розкрийте поняття харизми.
Дайте характеристику харизматичних осіб.
У чому сутність законної влади?

2. Індивідуальне тестування.

Керівник – це

Керівництво – це

Лідерство – це

Формальне лідерство – це

Неформальне лідерство – це

3. Практичні завдання.

Ситуація 27.

Проаналізуйте вплив на поведінку людини на підприємстві різних парних комбінацій потреб влади, успіху та причетності. Слід розглянути це стосовно до поведінки: а) начальника функціонального підрозділу; б) менеджера низової ланки.

Ситуація 28.

На підприємстві через загрозу банкрутства треба скоротити на третину персонал. Така «перспектива» серйозно стурбувала співробітників (побоювання звільнення) і викликала «головний біль» у адміністрації (керівництво було поставлене перед необхідністю кимось жертвувати, пройти через складні юридичні процедури. Виникла конфліктна ситуація. Проаналізувати конфлікт. Визначити та охарактеризувати елементи конфлікту.

Ситуація 29.

Визначити види влади, які використовуються у Донецькому національному університеті економіки і торгівлі ім. Михайла Туган-Барановського. Охарактеризувати їх.

Семінар 14 «Стили керівництва» Семінар – дискусія

План заняття:

1. Розгорнуте обговорення основних положень теми та питань

самостійного вивчення:

Розкрийте поняття стилю управління.

Вкажіть відмінності стилю управління від його методів. В чому єдність цих понять?

Розкрийте сутність авторитарного стилю управління.

Які різновиди авторитарного стилю Ви знаєте?

Надайте характеристику демократичного стилю управління

Розкрийте сутність ліберального стилю управління. які його різновиди?

Охарактеризуйте їх.

Які критерії вибору стилю управління запропонували більшість вчених, які займалися розробкою даної проблеми.

2. Індивідуальне тестування.

Вплив – це

Влада – це

Формальна влада – це

Реальна влада – це

Влада, заснована на винагороді – це

Експертна влада – це

Влада прикладу – це

Харизма – це

Законна влада – це

Авторитет – це

Стиль керівництва – це

3. Практичні завдання.

Ситуація 30.

Ви менеджер торговельного підприємства. Ваш персонал не любить неясності, не схильний до нововведень і віддає перевагу жорстко контрольованим ситуаціям. Визначити свій стиль керівництва та форму свого впливу на персонал. Відповідь обґрунтувати.

Ситуація 31.

Наведіть приклади харизматичних особистостей (історичних та наших сучасників). Спробуйте пояснити у чому причини, сильних і слабих сторін їх влади.

Ситуація 32.

Визначити найбільш оптимальний стиль керівництва стосовно відділу маркетингу. Обґрунтувати відповідь.

**ЧАСТИНА 3.
МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ
РОБОТИ СТУДЕНТІВ**

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1

СУЧАСНИЙ ПОГЛЯД НА МЕНЕДЖМЕНТ ЯК ПРОЦЕС

Семінар 1 «Сутність і роль менеджмента» Семінар розгорнута бесіда

Методи контролю: фронтальне та індивідуальне опитування, розв'язання задач та ситуацій

Завдання для самостійної роботи:

1. Опрацювати конспект лекцій та рекомендовану літературу для обговорення теоретичних питань теми на семінарському занятті.

2. Самостійно опрацювати питання

Еволюція розвитку менеджменту:

- основні підходи, що виділяються в розвитку науки менеджменту
- перша школа менеджменту – школа наукового управління
- класична школа управління, сутність і характеристика.
- відзнаки школи поведінкових наук від школи людських відносин.
- розвиток школи поведінкових наук у теперішній час
- характеристика системного, ситуаційного і процесного підходів менеджменту – поясніть на конкретних прикладах

3. Виконати тестові завдання

1. Менеджмент

- A. сукупність послідовних управлінських дій, необхідних для ефективного функціонування підприємства і одержання прибутку
- B. процес за допомогою якого фахівці формують організації і керують ними шляхом постановки цілей і розробки способів їх досягнення
- C. досягнення мети підприємства шляхом скоординованих зусиль працюючих в ньому людей
- D. процес реалізації управляючою системою функцій менеджменту

2. Суб'єкт менеджменту

- A. директор підприємства
- B. структурний підрозділ підприємства
- C. процес управління
- D. торговельно-оперативний персонал підприємства

3. Об'єкт менеджменту

- A. керівник структурного підрозділу підприємства
- B. процес управління
- C. директор підприємства

D. торговельно-оперативний персонал підприємства

4. В управлінні, як в будь-якій людській діяльності, присутнє щось, що не піддається кількісному аналізу, це характеризує управління як

- A. науку
- B. мистецтво
- C. практичну діяльність
- D. безперервний процес

5. Людина, яка починає свою справу, здійснює бізнес, реалізує певні нововведення і вкладає свій капітал в нову справу, бере на себе певний ризик

- A. підприємець
- B. менеджер
- C. акціонер
- D. інвестор

6. Результат управлінської праці

- A. людина
- B. інформація
- C. обчислювальна та організаційна техніка
- D. управлінське рішення

7. Посадова особа, професійно здійснює управління організацією, що функціонує в ринкових умовах

- A. підприємець
- B. акціонер
- C. менеджер
- D. інвестор

8. Елемент системи управління, на який спрямована управлінська діяльність

- A. механізм управління
- B. суб'єкт управління
- C. об'єкт управління
- D. управлінські відносини

9. Певні зв'язки, які виникають між суб'єктом і об'єктом управління

- A. механізм управління
- B. суб'єкт управління
- C. управлінські відносини
- D. об'єкт управління

10. Суб'єкт і об'єкт управління в сукупності разом з системою прямих і зворотних зв'язків утворюють

- A. механізм управління
- B. процес управління
- C. концепцію управління
- D. систему управління

11. Об'єктивний процес відокремлення окремих його видів в самостійні сфери трудової діяльності різних груп управлінських працівників

- A. визначення елементів управління
- B. побудова організації
- C. поділ управлінської праці
- D. концепція управління

12. Ланка управління

- A. відособлений орган, наділений функціями управління і правами для реалізації функцій управління
- B. відособлений орган, що характеризує складність системи управління, її масштаб
- C. відособлений орган, що характеризує складність системи управління і виконує певні функції управління в процесі функціонування підприємства
- D. відособлений орган, наділений функціями управління, правами для їхньої реалізації і відповідальністю за виконання функцій і виконання прав

13. До середнього рівня управління відносяться

- A. керівники підприємств та їхні заступники, керівники підрозділів апарату управління
- B. президент фірми, спостережна рада товариства, керівники підприємств
- C. керівники первинних виробничих колективів, завідувачі виробництвами
- D. керівники підрозділів апарату управління, завідувачі відділами і секціями, адміністратори

Список рекомендованої літератури

Основна

1. Анісімова Л.А., Жилінська О.І. Менеджмент: практикум. Навч. посіб. Київ: 2018. 237 с.
2. Ансофф И. Стратегическое управление. / науч. ред. и ав. предисл. Л. И. Евенко. Москва : Экономика, 1989. 519 с.
3. Безус А.М. Менеджмент: навчальний посібник: Київ: АМУ, 2015. 268 с.
4. Білецька К.В. Основи менеджменту: навч. посіб. Луцьк: СЛУ ім. Лесі Українки, 2013. 226 с.
5. Білорус Т.В., Горбась І.М. Менеджмент: практикум. Київ: КНУ імені Тараса Шевченка, 2014. 471 с.

6. Основы менеджмента: науч.-метод. рекомендации по изуч. дисциплины / Л. В. Балабанова, А. Н. Германчук, Е. В. Савельева, Е. К. Воробьева, Л. А. Нестеренко. Донецк: ДонНУЭТ, 2008. 242 с.
7. Володько В. Ф. Основы менеджмента: учебное пособие. Минск: Адукацыя і выхаванне, 2016. 303 с.
8. Василенко В.О., Ткаченко Т.І. Стратегічне управління підприємством: навч. посіб. Київ: Центр навч. л-ри, 2014. 400 с.
9. Менеджмент: навчальний посібник / Н.С. Краснокутська, О.М. Нащекіна, О.В. Замула та ін. Харків : «Друкарня Мадрид», 2019. 231с.
10. Менеджмент: навч. посіб. / за заг. ред. Г. О. Дорошенко. Харків: ВСВ-Принт, 2015. 299 с.
11. Менеджмент: підручник / за заг. ред. Т. Л. Мостенської. Київ: Кондор, 2013. 756 с.
12. Менеджмент: навч. посібник / за заг. редакція І.О. Александрова. Одеса : Астропринт, 2015. 388 с.
13. Менеджмент: питання та відповіді. Навч. посібник. / за заг. ред. Г.Є. Мошека. Харків: Діса плюс, 2016. 940 с.
14. Основы менеджменту: підручник / за заг. ред. А. А. Мазаракі. Харків : Фоліо, 2014. 845 с.
15. Осовська Г. В., Осовський О. А. Менеджмент організацій: підручник. Київ: Кондор, 2009. 680 с.

Інформаційні ресурси

1. <http://www.mms.gov.ua>
2. <http://www.molod-kredit.gov.ua>
3. <http://dss.visti.net/cgi-bin/val.sh>
4. <http://fpu.org.ua/>

Семінар 2 «Функції і технологія менеджмента» Семінар запитань і відповідей

Методи контролю: фронтальне та індивідуальне опитування, розв'язання задач та ситуацій

Завдання для самостійної роботи:

1. Опрацювати конспект лекцій та рекомендовану літературу для обговорення теоретичних питань теми на семінарському занятті.

2. Самостійно опрацювати питання

Матриця розподілу функцій і методика її побудови:

- сутність і побудова матриці розподілу функцій;
- значення методики побудови матриці розподілу функцій;
- напрямки використання матриці розподілу функцій

3. Виконати тестові завдання

1. Функції менеджменту

А. вид діяльності працівників апарату управління, заснований на розподілі і кооперації праці, що характеризується, певною однорідністю, складністю і стабільністю впливу на об'єкт і суб'єкт управління;

В. відособлені види управлінської діяльності, за допомогою яких об'єкт взаємодіє із суб'єктом управління

С. вид діяльності працівників апарату управління, заснований на поділі і кооперації праці, що характеризується, певною однорідністю, складністю і стабільністю впливів на об'єкт і суб'єкт управління

Д. основні правила управління, використовуючи які суб'єкт управління впливають на об'єкт;

2. Загальні функції управління виражають

А. зміст процесу управління

В. управлінський вплив працівників

С. управлінські відносини між працівниками управління

Д. сукупність методів і прийомів для досягнення цілей управління

3. Загальні функції управління

А. планування, організація, мотивація, контроль, регулювання, діагностика

В. планування, організація, мотивація, контроль, регулювання

С. планування, прогнозування, мотивація, контроль, регулювання

Д. планування, організація, мотивація, стимулювання, контроль

4. Вид управлінської діяльності, пов'язаної з розробкою комплексу заходів, які визначають послідовність досягнення цілей підприємства з урахуванням найбільш ефективного використання ресурсів

А. організація

В. мотивація

С. планування

Д. контроль

5. Вид управлінської діяльності, спрямований на формування структури управління організацією, встановлення в ній певної системи зв'язків і взаємин, що дає можливість ефективно працювати для досягнення поставлених цілей

А. організація

В. планування

С. мотивація

Д. контроль

6. Процес спонукання себе та інших до діяльності для досягнення особистих цілей і цілей організації

- A. організація
- B. мотивація
- C. планування
- D. контроль

7. Процес порівняння (зіставлення) фактично досягнутих результатів із запланованими

- A. планування
- B. мотивація
- C. контроль
- D. організація

8. Вид управлінської діяльності, спрямований на усунення відхилень, збоїв, недоліків та ін. в керованій системі шляхом розробки і впровадження керуючою системою відповідних заходів

- A. планування
- B. мотивація
- C. контроль
- D. регулювання

9. Послідовна реалізація функцій управління, спрямована на досягнення поставлених цілей

- A. система управління
- B. механізм управління
- C. керівництво
- D. процес управління

10. Стан керованої підсистеми об'єкта, що оцінюється щодо цілі

- A. проблема
- B. рішення
- C. ситуація
- D. позиція

11. Необхідність обґрунтування і вибору певної позиції у вирішенні ситуації, що виникла

- A. рішення
- B. позиція
- C. проблема
- D. ситуація

12. Необхідність обґрунтування і вибору певної позиції у вирішенні ситуації, що виникла

- А. ситуація
- В. позиція
- С. рішення
- Д. проблема

Список рекомендованої літератури

Основна

1. Анісімова Л.А., Жилінська О.І. Менеджмент: практикум. Навч. посіб. Київ: 2018. 237 с.
2. Безус А.М. Менеджмент: навчальний посібник: Київ: АМУ, 2015. 268 с.
3. Білецька К.В. Основи менеджменту: навч. посіб. Луцьк: СЛУ ім. Лесі Українки, 2013. 226 с.
4. Основи менеджмента: науч.-метод. рекомендації по изуч. дисциплины / Л. В. Балабанова, А. Н. Германчук, Е. В. Савельева, Е. К. Воробьева, Л. А. Нестеренко. Донецк: ДонНУЭТ, 2008. 242 с.
5. Веснин В.Р. Основи менеджмента: Учебник. Москва: Проспект, 2017. 320 с.
6. Володько В. Ф. Основи менеджмента: учебное пособие. Минск: Адукацыя і выхаванне, 2016. 303 с.
7. Менеджмент: навч. посіб. / за заг. ред. Г. О. Дорошенко. Харків: ВСВ-Принт, 2015. 299 с.
8. Менеджмент: підручник / за заг. ред. Т. Л. Мостенської. Київ: Кондор, 2013. 756 с.
9. Менеджмент: навч. посібник / за заг. редакція І.О. Александрова. Одеса : Астропринт, 2015. 388 с.
10. Менеджмент: питання та відповіді. Навч. посібник. / за заг. ред. Г.Є. Мошека. Харків: Діса плюс, 2016. 940 с.
11. Основи менеджменту: підручник / за заг. ред. А. А. Мазаракі. Харків : Фоліо, 2014. 845 с.
12. Осовська Г. В., Осовський О. А. Менеджмент організацій: підручник. Київ: Кондор, 2009. 680 с.

Інформаційні ресурси

1. <http://www.mms.gov.ua>
2. <http://www.molod-kredit.gov.ua>
3. <http://dss.visti.net/cgi-bin/val.sh>
4. <http://fpu.org.ua/>

Семінар 3 «Планування як загальна функція менеджмента» Семінар запитань і відповідей

Методи контролю: фронтальне та індивідуальне опитування, розв'язання задач та ситуацій

Завдання для самостійної роботи:

1. Опрацювати конспект лекцій та рекомендовану літературу для обговорення теоретичних питань теми на семінарському занятті.

2. Самостійно опрацювати питання «Дерево – цілей» і методика його побудови:

- поняття «дерева цілей»; основні характеристики, притаманні меті управління;
- значення методики побудови «дерева цілей»;
- загальні методичні прийоми побудови «дерева цілей».

3. Виконати тестові завдання

1. Планування

А. безупинний процес вивчення нових шляхів і методів здійснення дій, методів організації за рахунок виявлення нових можливостей, умов і факторів

В. управлінська діяльність, спрямована на формування стратегічних і тактичних цілей підприємства з урахуванням специфіки зовнішнього оточення підприємства

С. вид управлінської діяльності, зв'язаної з розробкою комплексу заходів, що визначають послідовність досягнення цілей підприємства з урахуванням можливостей найбільш ефективного використання ресурсів

Д. складання спеціальних документів, планів, що визначають конкретні кроки підприємства по здійсненню прийнятих вирішень

2. Види планів, які використовуються для координації повторюваних робочих завдань

- А. постійні
- В. одноразові
- С. ситуаційні
- Д. регламентовані

3. Види планів, які визначають порядок дій співробітників підприємства у випадках надзвичайних ситуацій або економічної кризи

- А. постійні
- В. одноразові
- С. ситуаційні
- Д. регламентовані

4. Планування включає

А. встановлення цілей і завдань; розробку стратегій, програм і планів для досягнення цілей; визначення необхідних ресурсів і їх розподіл по цілям і завданням; доведення планів до виконавців

В. розробку стратегій, програм і планів для досягнення цілей; визначення необхідних ресурсів і їх розподіл по цілям і завданням; доведення планів до виконавців

С. визначення необхідних ресурсів і їх розподіл по цілям і завданням; доведення планів до виконавців

Д. встановлення цілей і завдань; розробку стратегій, програм і планів для досягнення цілей; визначення необхідних ресурсів і їх розподіл по цілям і завданням

5. Набір дій і рішень, зроблених керівництвом, які ведуть до розробки специфічних стратегій щодо досягнення поставлених цілей

А. стратегічне управління

В. стратегічне планування

С. тактичне планування

Д. оперативне планування

6. Місія

А. генеральний напрямок діяльності підприємства, який пояснює доцільність і причину його існування

В. довгостроковий орієнтир діяльності підприємства, що визначає напрямок його діяльності

С. головна мета діяльності підприємства на ринку

Д. напрямок розробки стратегії на довгостроковий період

7. Базова стратегія

А. стратегія зростання

В. стратегія обмеженого зростання

С. стратегія скорочення

Д. усі вищеперераховані

8. Різновид управлінської діяльності, яка полягає в реалізації комплексу заходів, пов'язаних з розробкою тактичного плану з метою реалізації обраної стратегії

А. стратегія

В. тактика

С. тактичне планування

Д. політика

9. Розгортання стратегії в докладний перелік планових завдань для кожного рівня керівництва

А. мета реалізації стратегії

В. мета формування стратегії

С. мета стратегічного управління

Д. мета тактичного планування

10. Невеликі періоди часу; вузький спектр планових завдань; результатом є кошти і їх розподіл між плановими завданнями; плани виробляються на рівні керівництва середньої ланки – це особливості

- A. стратегічного планування
- B. тактичного планування
- C. оперативного планування
- D. процесу управління

11. Планування роботи на короткі проміжки часу, в процесі якого деталізуються плани підрозділів і служб підприємства, і відбувається їх коригування у зв'язку зі зміною обставин, не передбачуваних тактичними планами

- A. стратегічне планування
- B. стратегічне управління
- C. оперативне планування
- D. тактичне планування

12. Описують дії, які слід вжити менеджеру в конкретній ситуації та дають такі позитивні наслідки: зберігають час; дозволяють уникати помилок при прийнятті рішень

- A. правила
- B. процедури
- C. цінності
- D. алгоритм

13. Визначають порядок дії менеджера в конкретній ситуації

- A. правила
- B. процедури
- C. цінності
- D. алгоритм

14. Комплексний підсумковий документ, який містить обґрунтування економічної доцільності підприємницького проекту на основі зіставлення ресурсів, необхідних для його реалізації, і очікуваної вигоди (прибутку)

- A. стратегічний план
- B. тактичний план
- C. бізнес-план
- D. оперативний план

15. Генеральний напрямок діяльності підприємства, що пояснює доцільність і причину його існування

- A. ціль
- B. місія

- C. стратегічна ціль
- D. бачення розвитку підприємства

16. Бажаний стан об'єкта управління

- A. задача
- B. місія
- C. ціль
- D. результат

17. Підхід, відповідно до якого кожен працівник організації має чіткі цілі, що забезпечує досягнення цілей управлінців всіх рівнів і загальних цілей організації

- A. управління по цілях
- B. цілеполягання
- C. формування цілі
- D. «дерево цілей»

Список рекомендованої літератури

Основна

1. Безус А.М. Менеджмент: навчальний посібник: Київ: АМУ, 2015. 268 с.
2. Основы менеджмента: науч.-метод. рекомендации по изуч. дисциплины / Л. В. Балабанова, А. Н. Германчук, Е. В. Савельева, Е. К. Воробьева, Л. А. Нестеренко. Донецк: ДонНУЭТ, 2008. 242 с.
3. Білорус Т.В., Горбась І.М. Менеджмент: практикум. Київ: КНУ імені Тараса Шевченка, 2014. 471 с.
4. Веснин В.Р. Основы менеджмента: Учебник. Москва: Проспект, 2017. 320 с.
5. Володько В. Ф. Основы менеджмента: учебное пособие. Минск: Адукацыя і выхаванне, 2016. 303 с.
6. Василенко В.О., Ткаченко Т.І. Стратегічне управління підприємством: навч. посіб. Київ: Центр навч. л-ри, 2014. 400 с.
7. Менеджмент: навчальний посібник / Н.С. Краснокутська, О.М. Нащекіна, О.В. Замула та ін. Харків : «Друкарня Мадрид», 2019. 231с.
8. Менеджмент: навч. посіб. / за заг. ред. Г. О. Дорошенко. Харків: ВСВ-Принт, 2015. 299 с.
9. Менеджмент: підручник / за заг. ред. Т. Л. Мостенської. Київ: Кондор, 2013. 756 с.
10. Менеджмент: навч. посібник / за заг. редакція І.О. Александрова. Одеса : Астропринт, 2015. 388 с.

Інформаційні ресурси

1. <http://www.mms.gov.ua>
2. <http://dss.visti.net/cgi-bin/val.sh>
3. <http://fpu.org.ua/>

Семінар 4 «Організація як функція менеджмента»

Семінар – дискусія

Методи контролю: фронтальне та індивідуальне опитування, розв'язання задач та ситуацій

Завдання для самостійної роботи:

1. Опрацювати конспект лекцій та рекомендовану літературу для обговорення теоретичних питань теми на семінарському занятті.

2. Самостійно опрацювати питання

Сутність і загальна характеристика організаційних структур управління:

- визначення організаційної структури управління та її елементів;
- процеси, які обумовлюють формування організаційної структури підприємства;
- рівні, які виділяються в організаційних структурах підприємств;
- фактори, які впливають на організаційну структуру підприємства;
- порівняльна характеристика механістичних і органічних організаційних структур.

3. Виконати тестові завдання

1. Функція організації в широкому сенсі

- A. процес створення такої структури підприємства, що дасть можливість людям ефективно працювати для досягнення загальних цілей
- B. вплив керуючої системи на керовану для досягнення поставлених цілей
- C. вид діяльності управлінського персоналу, спрямований на забезпечення нормального функціонування підприємства
- D. угруповання функцій, видів робіт і людських ресурсів в організаційній структурі

2. Функція організації у вузькому сенсі

- A. вид діяльності управлінського персоналу, спрямований на забезпечення нормального функціонування підприємства
- B. процес створення такої структури підприємства, що дасть можливість людям ефективно працювати для досягнення загальних цілей
- C. угруповання функцій, видів робіт і людських ресурсів в організаційній структурі
- D. вплив керуючої системи на керовану для досягнення поставлених цілей

3. Вид управлінської діяльності, спрямований на формування структури управління організацією, встановлення в ній певної системи зв'язків і

взаємин, що дає можливість ефективно працювати для досягнення поставлених цілей

- A. побудова структури організації
- B. процес створення структури підприємства
- C. вплив керуючої системи на керовану для досягнення поставлених цілей
- D. організаційна діяльність

4. Обмежене право використовувати ресурси і спрямовувати зусилля працівників на вирішення задач

- A. делегування
- B. повноваження
- C. відповідальність
- D. координування

5. Сукупність спеціалізованих робіт, які менеджер, який займає певну посаду, повинен виконувати в процесі досягнення конкретної мети

- A. повноваження
- B. делегування
- C. обов'язок
- D. відповідальність

6. Зобов'язання виконувати поставлені перед посадовою особою завдання, і відповідати за отриманий результат перед тим, хто делегував відповідні повноваження

- A. обов'язок
- B. відповідальність
- C. повноваження
- D. делегування

7. Можливості менеджера, який займає певну посаду, використання ресурсів в процесі виконання своїх обов'язків

- A. права
- B. відповідальність
- C. обов'язок
- D. повноваження

8. Передача задач і повноважень, достатніх для її вирішення, посадовій особі, яка бере на себе відповідальність за рішення даного завдання

- A. делегування
- B. відповідальність
- C. обов'язок
- D. повноваження

9. Організаційна структура

- A. сукупність форм і методів, за допомогою яких здійснюється цілеспрямований вплив суб'єкта на об'єкт управління
- B. упорядкована форма елементів системи управління і зв'язків між ними, що забезпечує розподіл праці в процесі управління
- C. сукупність управлінських органів, між якими існує система взаємозв'язків, що забезпечують виконання необхідних функцій управління для досягнення цілей фірми
- D. сукупність взаємозалежних елементів, які об'єднані інформаційними потоками, прямими і зворотними зв'язками

10. Вертикальні зв'язки в процесі управління

- A. між функціональними підрозділами одного рівня
- B. між елементами управління
- C. між фахівцями різних рівнів управління
- D. між фахівцями одного функціонального підрозділу

11. Тимчасова організація, створювана для вирішення конкретного завдання; її члени - висококваліфіковані фахівці різних областей, зібрані разом для здійснення складного проекту; коли проект завершено, група розпускається: частина фахівців йде на свої колишні робочі місця, а частина - в нову проектну команду

- A. проектна структура
- B. матрична структура
- C. лінійна структура
- D. дивізіональна структура

12. Лінійно-функціональна структура

- A. передбачає розподіл підприємства на окремі елементи, кожний з яких має свою чітко визначену задачу й обов'язки
- B. припускає, що першому лінійному керівнику в розробці конкретних питань і підготовці відповідних рішень, програм допомагає спеціальний апарат управління, який складається з функціональних підрозділів
- C. підрозділи готують рішення для лінійних керівників, які здійснюють непрямий адміністративний вплив на виконавців
- D. відрізняється простотою, одномірністю зв'язків і можливістю самоврядування

13. Організаційна структура, яка передбачає, що кожний орган управління спеціалізований на виконанні окремих видів управлінської діяльності

- A. лінійна організаційна структура
- B. лінійно-функціональна організаційна структура
- C. функціональна організаційна структура
- D. проектна організаційна структура

14. Організаційна структура, яка пов'язана з великим асортиментом товарів

- A. структура, орієнтована на споживача
- B. регіональна структура
- C. продуктова структура
- D. лінійна структура

Список рекомендованої літератури

Основна

1. Основы менеджмента: науч.-метод. рекомендации по изуч. дисциплины / Л. В. Балабанова, А. Н. Германчук, Е. В. Савельева, Е. К. Воробьева, Л. А. Нестеренко. Донецк: ДонНУЭТ, 2008. 242 с.
2. Безус А.М. Менеджмент: навчальний посібник: Київ: АМУ, 2015. 268 с.
3. Білецька К.В. Основы менеджменту: навч. посіб. Луцьк: СЛУ ім. Лесі Українки, 2013. 226 с.
4. Білорус Т.В., Горбась І.М. Менеджмент: практикум. Київ: КНУ імені Тараса Шевченка, 2014. 471 с.
5. Веснин В.Р. Основы менеджмента: Учебник. Москва: Проспект, 2017. 320 с.
6. Володько В. Ф. Основы менеджмента: учебное пособие. Минск: Адукацыя і выхаванне, 2016. 303 с.
7. Василенко В.О., Ткаченко Т.І. Стратегічне управління підприємством: навч. посіб. Київ: Центр навч. л-ри, 2014. 400 с.
8. Менеджмент: навчальний посібник / Н.С. Краснокутська, О.М. Нащекіна, О.В. Замула та ін. Харків : «Друкарня Мадрид», 2019. 231с.
9. Менеджмент: навч. посіб. / за заг. ред. Г. О. Дорошенко. Харків: ВСВ-Принт, 2015. 299 с.
10. Менеджмент: підручник / за заг. ред. Т. Л. Мостенської. Київ: Кондор, 2013. 756 с.
11. Основы менеджменту: підручник / за заг. ред. А. А. Мазаракі. Харків : Фоліо, 2014. 845 с.
12. Осовська Г. В., Осовський О. А. Менеджмент організацій: підручник. Київ: Кондор, 2009. 680 с.

Інформаційні ресурси

1. <http://www.mms.gov.ua>
2. <http://www.molod-kredit.gov.ua>
3. <http://dss.visti.net/cgi-bin/val.sh>
4. <http://fpu.org.ua/>

Семінар 5 «Змістові теорії мотивації» Семінар – дискусія

Методи контролю: фронтальне та індивідуальне опитування, розв'язання задач та ситуацій

Завдання для самостійної роботи:

1. Опрацювати конспект лекцій та рекомендовану літературу для обговорення теоретичних питань теми на семінарському занятті.

2. Самостійно опрацювати питання

Особливості мотивації персоналу на підприємстві:

- сутність соціально-психологічних методів;
- задачі, які вирішуються за допомогою соціально-психологічних методів;
- особливості соціально-психологічних методів;
- сутність і види соціальних методів;
- сутність методів управління соціальною активністю і методів соціального нормування;
- характеристика методів соціального регулювання, пропаганди і агітації, орієнтуючих умов.

3. Виконати тестові завдання

1. Вид управлінської діяльності, який забезпечує процес спонукання себе та інших до діяльності для досягнення особистих цілей і цілей організації

- A. планування
- B. контроль
- C. мотивація
- D. організація

2. Потреби можуть бути

- A. природними, соціальними
- B. первинні вторинні
- C. вродженими, набутими
- D. усе вищеперераховане

3. Нестача чого-небудь, що викликає стан дискомфорту

- A. потреба
- B. мотив
- C. стимул
- D. внутрішній мотив

4. Мотиви пов'язані з отриманням задоволення від уже наявного у людини об'єкта, який він бажає зберегти, або незручностями, які приносять володіння їм, а отже прагненням від нього позбавитися

- A. внутрішні мотиви
- B. зовнішні мотиви
- C. особисті мотиви
- D. змінні мотиви

5. Мотиви, обумовлені прагненням людини володіти якимось не своїм об'єктами або, навпаки - уникнути такого володіння

- A. особисті мотиви
- B. зовнішні мотиви
- C. внутрішні мотиви
- D. змінні мотиви

6. Цікава робота

- A. внутрішній мотив
- B. зовнішній мотив
- C. особистий мотив
- D. змінний мотив

7. Зовнішні обставини, які впливають на поведінку людини

- A. стимул
- B. внутрішні мотиви
- C. особисті мотиви
- D. змінні мотиви

8. Сукупність дій керівника, спрямованих на спонукання людей до виконання завдань, що стоять перед організацією

- A. мотивація
- B. мотивування
- C. зацікавленість
- D. стимулювання

9. Все, що людина вважає цінним для себе, чого вона прагне досягти і чим би хотіла володіти

- A. стимул
- B. винагорода
- E. мотив
- A. потреба

10. Задоволення, яке людина отримує в процесі виконання певної дії

- A. зовнішня винагорода
- B. внутрішній мотив

- C. внутрішня винагорода
- D. зовнішній мотив

11. Вигода, надана людині іншою особою

- A. внутрішній мотив
- B. зовнішній мотив
- C. зовнішня винагорода
- D. внутрішня винагорода

12. Теорія ієрархії потреб Абрахама Маслоу включає потреби

- A. фізіологічні, потреба в безпеці, соціальні, потреба в самоповазі, потреба в самовираженні
- B. фізіологічні, потреба в безпеці, повага, волода, потреба в самовираженні
- C. первинні, вторинні
- D. постійні, змінні

13. Потреби в безпечному фізичному та емоційному оточенні, відсутності безпосередніх погроз, гарантія роботи, пенсійного забезпечення, медичного обслуговування

- A. безпека
- B. фізіологічні
- C. соціальні
- D. самовираження

14. Потреби в спілкуванні, повазі, належності до тієї чи іншої суспільної групи

- A. соціальні
- B. фізіологічні
- C. безпека
- D. самовираження

15. Теорія потреб, в якій виділено 5 груп потреб: фізіологічні потреби, статеві потреби, симптоматичні інстинкти та потреби, альтруїстичні потреби і потреби практичного характеру

- A. теорія потреб М.Туган-Барановського
- B. теорія ієрархії потреб Абрахама Маслоу
- C. теорія мотивації Фредеріка Герцберга
- D. теорія набутих потреб Девіда МакКлеланда

16. Теорія потреб, в якій виділено фактори-мотиватори та гігієнічні фактори

- A. теорія мотивації Фредеріка Герцберга
- B. теорія ієрархії потреб Абрахама Маслоу
- C. теорія потреб М.Туган- Барановського

D. теорія набутих потреб Девіда МакКлеланда

17. Фактори, що визначають задоволеність роботою: можливість досягнення і визнання успіху; інтерес до даного виду діяльності; відповідальність; просування по службі; можливість професійного росту

- A. фактори-мотиватори
- B. гігієнічні фактори
- C. стимули
- D. вторинні потреби

18. Теорія мотивації, за якою типи людських потреб формуються протягом життя індивіда і охоплюють: потреби в успіху, потреби у владі, потреби в причетності

- A. теорія набутих потреб Девіда МакКлеланда
- B. теорія ієрархії потреб Абрахама Маслоу
- C. теорія потреб М.Туган- Барановського
- D. теорія мотивації Фредеріка Герцберга

Список рекомендованої літератури

Основна

1. Ансофф И. Стратегическое управление. / науч. ред. и ав. предисл. Л. И. Евенко. Москва : Экономика, 1989. 519 с.
2. Основы менеджмента: науч.-метод. рекомендации по изуч. дисциплины / Л. В. Балабанова, А. Н. Германчук, Е. В. Савельева, Е. К. Воробьева, Л. А. Нестеренко. Донецк: ДонНУЭТ, 2008. 242 с.
3. Безус А.М. Менеджмент: навчальний посібник: Київ: АМУ, 2015. 268 с.
4. Білецька К.В. Основи менеджменту: навч. посіб. Луцьк: СЛУ ім. Лесі Українки, 2013. 226 с.
5. Володько В. Ф. Основы менеджмента: учебное пособие. Минск: Адукацыя і выхаванне, 2016. 303 с.
6. Василенко В.О., Ткаченко Т.І. Стратегічне управління підприємством: навч. посіб. Київ: Центр навч. л-ри, 2014. 400 с.
7. Менеджмент: навчальний посібник / Н.С. Краснокутська, О.М. Нащекіна, О.В. Замула та ін. Харків : «Друкарня Мадрид», 2019. 231с.
8. Менеджмент: навч. посіб. / за заг. ред. Г. О. Дорошенко. Харків: ВСВ-Принт, 2015. 299 с.
9. Менеджмент: підручник / за заг. ред. Т. Л. Мостенської. Київ: Кондор, 2013. 756 с.
10. Менеджмент: навч. посібник / за заг. редакція І.О. Александрова. Одеса : Астропринт, 2015. 388 с.
11. Менеджмент: питання та відповіді. Навч. посібник. / за заг. ред. Г.Є. Мошека. Харків: Діса плюс, 2016. 940 с.

12. Основи менеджменту: підручник / за заг. ред. А. А. Мазаракі. Харків : Фоліо, 2014. 845 с.
13. Осовська Г. В., Осовський О. А. Менеджмент організацій: підручник. Київ: Кондор, 2009. 680 с.

Інформаційні ресурси

1. <http://www.mms.gov.ua>
2. <http://www.molod-kredit.gov.ua>
3. <http://dss.visti.net/cgi-bin/val.sh>
4. <http://fpu.org.ua/>

Семінар 6 «Процесуальні теорії мотивації» Семінар – розгорнута бесіда

Методи контролю: фронтальне та індивідуальне опитування, розв'язання задач та ситуацій

Завдання для самостійної роботи:

1. Опрацювати конспект лекцій та рекомендовану літературу для обговорення теоретичних питань теми на семінарському занятті.

2. Самостійно опрацювати питання

Типи мотивації та їх специфіка:

- трудовий колектив і його мотивація;
- ефективне управління неформальною групою;
- вплив неформальної організації на розвиток формальної організації; механізм такого впливу;
- виявіть в своїй організації (студентській групі або іншому колективі) неформальні групи і поясніть причини їх виникнення;
- розробіть сценарій, за яким неформальна організація буде працювати на менеджера формальної організації;
- як використати неформальну організацію для своєї власної кар'єри

3. Виконати тестові завдання

1. Сукупність дій керівника, спрямовані на спонукання людей до виконання завдань, що стоять перед організацією

- A. стимулювання
- B. мотивування
- C. вплив
- D. влада

2. Застосування керівником певних засобів і способів, які змушують підлеглого здійснювати певні дії, які спрямовані на досягнення загального корисного результату

- A. вплив
- B. мотивування
- C. стимулювання
- D. влада

3. Менеджери повинні сформувати високий, але реалістичний рівень результатів, очікуваних від підлеглих, і вселити їм, що вони можуть їх досягти, якщо докладе зусиль, це характеристика теорії мотивації

- A. постійності
- B. протиріччя
- C. очікування
- D. справедливості

4. Методи стимулювання

A. методи, результатом яких є матеріальна винагорода або стимул; усунення негативних стимулів

B. методи, результатом яких є психологічний заохочення або стимули; методи, результатом яких є матеріальна винагорода або стимул

C. методи, результатом яких є психологічний заохочення або стимули; методи, результатом яких є матеріальна винагорода або стимул; усунення негативних стимулів

D. методи, результатом яких є психологічний заохочення або стимули; усунення негативних стимулів

5. Оцінка людиною ймовірності визначення подій

- A. теорія постійності
- B. теорія очікування
- C. теорія справедливості
- D. теорія протиріччя

Список рекомендованої літератури

Основна

1. Ансофф И. Стратегическое управление. / науч. ред. и ав. предисл. Л. И. Евенко. Москва : Экономика, 1989. 519 с.
2. Основы менеджмента: науч.-метод. рекомендации по изуч. дисциплины / Л. В. Балабанова, А. Н. Германчук, Е. В. Савельева, Е. К. Воробьева, Л. А. Нестеренко. Донецк: ДонНУЭТ, 2008. 242 с.
3. Безус А.М. Менеджмент: навчальний посібник: Київ: АМУ, 2015. 268 с.
4. Білецька К.В. Основи менеджменту: навч. посіб. Луцьк: СЛУ ім. Лесі Українки, 2013. 226 с.

5. Білорус Т.В., Горбась І.М. Менеджмент: практикум. Київ: КНУ імені Тараса Шевченка, 2014. 471 с.
6. Веснин В.Р. Основы менеджмента: Учебник. Москва: Проспект, 2017. 320 с.
7. Володько В. Ф. Основы менеджмента: учебное пособие. Минск: Адукацыя і выхаванне, 2016. 303 с.
8. Василенко В.О., Ткаченко Т.І. Стратегічне управління підприємством: навч. посіб. Київ: Центр навч. л-ри, 2014. 400 с.
9. Менеджмент: навчальний посібник / Н.С. Краснокутська, О.М. Нащекіна, О.В. Замула та ін. Харків : «Друкарня Мадрид», 2019. 231с.
10. Менеджмент: навч. посіб. / за заг. ред. Г. О. Дорошенко. Харків: ВСВ-Принт, 2015. 299 с.
11. Менеджмент: підручник / за заг. ред. Т. Л. Мостенської. Київ: Кондор, 2013. 756 с.
12. Менеджмент: навч. посібник / за заг. редакція І.О. Александрова. Одеса : Астропринт, 2015. 388 с.
13. Осовська Г. В., Осовський О. А. Менеджмент організацій: підручник. Київ: Кондор, 2009. 680 с.

Інформаційні ресурси

1. <http://www.mms.gov.ua>
2. <http://www.molod-kredit.gov.ua>
3. <http://dss.visti.net/cgi-bin/val.sh>
4. <http://fpu.org.ua/>

Семінар 7 «Контроль як функція менеджмента» **Семінар – розгорнута бесіда**

Методи контролю: фронтальне та індивідуальне опитування, розв'язання задач та ситуацій

Завдання для самостійної роботи:

1. Опрацювати конспект лекцій та рекомендовану літературу для обговорення теоретичних питань теми на семінарському занятті.
3. Самостійно опрацювати питання
Контроль зовнішнього та внутрішнього середовища підприємства:
 - визначення поняття „зовнішнє середовище” підприємства;
 - чинники зовнішнього середовища непрямої дії; наведіть приклади впливу PEST-чинників на діяльність організації;
 - чинники зовнішнього середовища прямої дії (безпосереднє оточення).
 - характеристика зовнішнього середовища;
 - визначення внутрішнього середовища;
 - етапи аналізу внутрішнього середовища підприємства;

- зовнішня ефективність стратегії підприємства;
- показники внутрішньої ефективності стратегії;
- сфери діагностики діяльності підприємства щодо аналізу внутрішнього середовища;
- сутність аналізу організації управління;
- напрямки аналізу маркетингової діяльності підприємства.

3. Виконати тестові завдання

1. Вид управлінської діяльності, спрямований на забезпечення досягнення цілей організації за допомогою оцінки та аналізу результатів діяльності та внесення необхідних коректив в разі відхилення фактичних результатів від запланованих

- A. контроль
- B. моніторинг
- C. контролювання
- D. функція управління

2. Процес порівняння (зіставлення) фактично досягнутих результатів із запланованими

- A. моніторинг
- B. функція управління
- C. контроль
- D. контролювання

3. Принципи контролю

- A. принцип адресності контролю, принцип сприйнятливості контролю, принцип своєчасності контролю, принцип гнучкості контролю, принцип економічності контролю
- B. принцип результативності, принцип адресності контролю, принцип сприйнятливості контролю, принцип своєчасності контролю, принцип гнучкості контролю, принцип економічності контролю
- C. принцип результативності, принцип адресності контролю, принцип сприйнятливості контролю, принцип своєчасності контролю, принцип гнучкості контролю
- D. принцип результативності, принцип адресності контролю, принцип сприйнятливості контролю, принцип гнучкості контролю, принцип економічності контролю

4. Контроль, який орієнтований на фінансову сферу підприємства і передбачає спостереження за надходженням і використанням його фінансових ресурсів

- A. виробничий контроль
- B. фінансовий контроль
- C. маркетинговий контроль

D. операційний контроль

5. Контроль, який полягає в порівнянні показників виробничого планування з фактичними даними в запланованому режимі

- A. фінансовий контроль
- B. маркетинговий контроль
- C. операційний контроль
- D. виробничий контроль

6. Контроль, який представляє собою комплекс дій і заходів, пов'язаних з перевіркою рівня реалізації маркетингової політики підприємства

- A. фінансовий контроль
- B. операційний контроль
- C. виробничий контроль
- D. маркетинговий контроль

7. Контроль, який передбачає, що виконавець самостійно контролює діяльність своєї роботи

- A. зовнішній
- B. попередній
- C. внутрішній
- D. самостійний

8. Контроль, який передбачає, що дії виконавця контролює безпосередньо керівник або незалежний суб'єкт управління

- A. зовнішній
- B. внутрішній
- C. попередній
- D. самостійний

9. Контролює лише частину об'єкта (контроль з боку фінансового менеджера, комерційного директора, начальника виробництва та інше)

- A. операційний контроль
- B. внутрішній контроль
- C. лінійний контроль
- D. функціональний контроль

10. Контролює лише одну окрему характеристику стану і поведінки об'єкта

- A. операційний контроль
- B. лінійний контроль
- C. функціональний контроль
- D. внутрішній контроль

11. Цілеспрямована діяльність спеціалізованих контрольних служб, заснована на використанні суворих правил, інструкцій, жорстких нормативів

- A. децентралізований контроль
- B. централізований контроль
- C. центристський контроль
- D. внутрішній контроль

12. Контроль, який ґрунтується на соціальних нормах, цінностях, традиціях, корпоративній культурі

- A. децентралізований контроль
- B. централізований контроль
- C. центристський контроль
- D. внутрішній контроль

13. Контроль, який здійснюється до початку будь-якої діяльності під час визначення цілей і планів їх реалізації

- A. поточний контроль
- B. попередній контроль
- C. заключний контроль
- D. постійний контроль

14. Контроль, який здійснюється від початку діяльності до моменту отримання результатів

- A. поточний контроль
- B. попередній контроль
- C. заключний контроль
- D. постійний контроль

15. Контроль, який здійснюється після виконання будь-якої діяльності

- A. заключний контроль
- B. попередній контроль
- C. поточний контроль
- D. постійний контроль

Список рекомендованої літератури

Основна

1. Анісімова Л.А., Жилінська О.І. Менеджмент: практикум. Навч. посіб. Київ: 2018. 237 с.
2. Основы менеджмента: науч.-метод. рекомендации по изуч. дисциплины / Л. В. Балабанова, А. Н. Германчук, Е. В. Савельева, Е. К. Воробьева, Л. А. Нестеренко. Донецк: ДонНУЭТ, 2008. 242 с.

3. Володько В. Ф. Основы менеджмента: учебное пособие. Минск: Адукацыя і выхаванне, 2016. 303 с.
4. Василенко В.О., Ткаченко Т.І. Стратегічне управління підприємством: навч. посіб. Київ: Центр навч. л-ри, 2014. 400 с.
5. Менеджмент: навчальний посібник / Н.С. Краснокутська, О.М. Нащекіна, О.В. Замула та ін. Харків : «Друкарня Мадрид», 2019. 231с.
6. Менеджмент: навч. посіб. / за заг. ред. Г. О. Дорошенко. Харків: ВСВ-Принт, 2015. 299 с.
7. Менеджмент: підручник / за заг. ред. Т. Л. Мостенської. Київ: Кондор, 2013. 756 с.
8. Менеджмент: навч. посібник / за заг. редакція І.О. Александрова. Одеса : Астропринт, 2015. 388 с.
9. Менеджмент: питання та відповіді. Навч. посібник. / за заг. ред. Г.Є. Мошека. Харків: Діса плюс, 2016. 940 с.
10. Основы менеджменту: підручник / за заг. ред. А. А. Мазаракі. Харків : Фоліо, 2014. 845 с.

Інформаційні ресурси

1. <http://www.mms.gov.ua>
2. <http://dss.visti.net/cgi-bin/val.sh>
3. <http://fpu.org.ua/>

Семінар 8 «Регулювання як функція менеджмента» Семінар – дискусія

Методи контролю: фронтальне та індивідуальне опитування, розв’язання задач та ситуацій

Завдання для самостійної роботи:

1. Опрацювати конспект лекцій та рекомендовану літературу для обговорення теоретичних питань теми на семінарському занятті.

2. Самостійно опрацювати питання

Життєвий цикл підприємства:

- основні стадії життєвого циклу організацій;
- параметри, за якими можна визначити стадію життєвого циклу організацій;
- чинники, які обумовлюють тривалість кривої життєвого циклу організацій;
- вплив сфери „фінанси” на загальний стан внутрішнього середовища;
- організаційна культура та методика її діагностики, її особливості на окремих стадіях ЖЦП;
- рейтинги оцінки іміджу торговельного або виробничого підприємства;
- приклади сильних і слабких сторін діяльності підприємства.

3. Виконати тестові завдання

1. Вид управлінської діяльності, спрямований на усунення відхилень, збоїв, недоліків та ін. в керованій системі шляхом розробки і впровадження керуючою системою відповідних заходів

- A. організація
- B. контроль
- C. регулювання
- D. координація

2. Регулювання, яке спрямовано на впорядкування відносин підприємства з суб'єктами зовнішнього середовища, а також внутрішніх відносин між різними його частинами

- A. дисциплінарне регулювання
- B. радикальне регулювання
- C. стабілізуюче регулювання
- D. розпорядницьке регулювання

3. Регулювання, яке являє собою сукупність способів і прийомів, спрямованих на регулювання поточної роботи

- A. дисциплінарне регулювання
- B. розпорядницьке регулювання
- C. стабілізуюче регулювання
- D. радикальне регулювання

4. Регулювання, яке розглядається як сукупності способів впливу розкривається через процес встановлення відповідальності

- A. розпорядницьке регулювання
- B. дисциплінарне регулювання
- C. стабілізуюче регулювання
- D. радикальне регулювання

5. Процес здійснення регулюючого впливу складається з логічно взаємопов'язаних етапів і процедур

- A. встановлення регламентів, норм, інструкцій; зіставлення величини відхилення з допустимими нормами; вироблення адекватного регулюючого впливу; усунення відхилень
- B. встановлення регламентів, норм, інструкцій; зіставлення величини відхилення з допустимими нормами; вироблення адекватного регулюючого впливу; перегляд стандартів
- C. встановлення регламентів, норм, інструкцій; зіставлення величини відхилення з допустимими нормами; вироблення адекватного регулюючого впливу; усунення відхилень; перегляд стандартів

Д. зіставлення величини відхилення з допустимими нормами; вироблення адекватного регулюючого впливу; усунення відхилень; перегляд стандартів

Список рекомендованої літератури

Основна

1. Білорус Т.В., Горбась І.М. Менеджмент: практикум. Київ: КНУ імені Тараса Шевченка, 2014. 471 с.
2. Основы менеджмента: науч.-метод. рекомендации по изуч. дисциплины / Л. В. Балабанова, А. Н. Германчук, Е. В. Савельева, Е. К. Воробьева, Л. А. Нестеренко. Донецк: ДонНУЭТ, 2008. 242 с.
3. Володько В. Ф. Основы менеджмента: учебное пособие. Минск: Адукацыя і выхаванне, 2016. 303 с.
4. Василенко В.О., Ткаченко Т.І. Стратегічне управління підприємством: навч. посіб. Київ: Центр навч. л-ри, 2014. 400 с.
5. Менеджмент: навчальний посібник / Н.С. Краснокутська, О.М. Нащекіна, О.В. Замула та ін. Харків : «Друкарня Мадрид», 2019. 231с.
6. Менеджмент: навч. посіб. / за заг. ред. Г. О. Дорошенко. Харків: ВСВ-Принт, 2015. 299 с.
7. Менеджмент: підручник / за заг. ред. Т. Л. Мостенської. Київ: Кондор, 2013. 756 с.
8. Менеджмент: навч. посібник / за заг. редакція І.О. Александрова. Одеса : Астропринт, 2015. 388 с.
9. Менеджмент: питання та відповіді. Навч. посібник. / за заг. ред. Г.Є. Мошека. Харків: Діса плюс, 2016. 940 с.
10. Основы менеджмента: підручник / за заг. ред. А. А. Мазаракі. Харків : Фоліо, 2014. 845 с.
11. Осовська Г. В., Осовський О. А. Менеджмент організацій: підручник. Київ: Кондор, 2009. 680 с.

Інформаційні ресурси

1. <http://www.mms.gov.ua>
2. <http://www.molod-kredit.gov.ua>
3. <http://dss.visti.net/cgi-bin/val.sh>
4. <http://fpu.org.ua/>

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2

ПРАКТИКА РЕАЛІЗАЦІЇ МЕНЕДЖМЕНТУ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Семінар 9 «Економічні методи менеджменту»

Семінар - дискусія

Методи контролю: фронтальне та індивідуальне опитування, розв'язання задач та ситуацій

Завдання для самостійної роботи:

1. Опрацювати конспект лекцій та рекомендовану літературу для обговорення теоретичних питань теми на семінарському занятті.

2. Самостійно опрацювати питання

Особливості управлінської праці, її складові:

- вимоги, які пред'являються до сучасного керівника;
- найбільш важливі характеристики діяльності менеджера;
- відмінні риси у поведінці керівника;
- функції, що виконує керівник;
- вимоги, яким повинен відповідати контроль в діяльності керівника;
- напрямки реалізації експертно-консультативної функції;
- складові виховної функції менеджера;
- елементи психологічного комфорту у колективі;
- сфери комунікативної взаємодії керівництва з персоналом

3. Виконати тестові завдання

1. Спосіб впливу суб'єкта управління на керований об'єкт для досягнення певних цілей

- A. метод впливу
- B. метод менеджменту
- C. метод мотивації
- D. метод цілеполягання

2. Метод менеджменту, при якому підлеглий отримує конкретні вказівки (наказ, розпорядження)

- A. метод впливу
- B. метод мотивації
- C. метод прямого впливу
- D. метод непрямого впливу

3. Методи підбору колективу за різними ознаками, методи формування психологічного клімату в колективі характеризує

- A. метод впливу
- B. метод мотивації
- C. метод прямого впливу
- D. метод непрямого впливу

4. За способом врахування інтересів працівників виділяються методи

- A. методи матеріального впливу, методи владного впливу, методи морального впливу
- B. метод прямого впливу, метод непрямого впливу
- C. кількісні методи, якісні методи
- D. економічні, неекономічні

5. Методи менеджмента, які націлені на впорядкування функцій, обов'язків і прав працівників, регламентацію та нормування їх діяльності

- A. методи владного впливу
- B. методи матеріального впливу
- C. методи морального впливу
- D. методи формального впливу

6. Методи менеджмента, які спрямовані на підвищення соціально-господарської активності; включають етичні норми, моральні стимули, методи встановлення добрих взаємин між керівником і підлеглим і ін

- A. методи морального впливу
- B. методи матеріального впливу
- C. методи владного впливу
- D. методи формального впливу

7. Калькуляції, кошториси, ціни, бюджет, матеріальні стимули відносяться до

- A. кількісних методів менеджмента
- B. якісних методів менеджмента
- C. формальних методів менеджменту
- D. розрахункових методів менеджмента

8. Вказівки, інструкції, моральні стимули, методи підбору колективу з психофізіологічних факторів відносяться до

- A. якісних методів менеджмента
- B. кількісних методів менеджмента
- C. формальних методів менеджменту
- D. розрахункових методів менеджмента

9. За змістом виділяються методи

- A. економічні, організаційно-розпорядчі, соціально-психологічні
- B. метод прямого впливу, метод непрямого впливу
- C. кількісні методи, якісні методи

D. економічні, неекономічні

10. Система економічних важелів і заходів, за допомогою яких здійснюється вплив на керовані об'єкти з метою досягнення поставленої мети і забезпечення єдності інтересів суспільства, підприємства і окремих працівників

- A. економічні методи
- B. прямі методи
- C. неекономічні методи
- D. економічні стимули

11. Способи впливу, які спонукають працівників та окремі групи до вирішення конкретних виробничо-господарських завдань згідно з метою організації

- A. економічні стимули
- B. прямі методи
- C. неекономічні методи
- D. економічні методи

12. Ціноутворення, фінанси, кредит, податки, штрафи, пені

- A. економічні важелі
- B. економічні стимули
- C. неекономічні методи
- D. економічні методи

Список рекомендованої літератури

Основна

1. Анісімова Л.А., Жилінська О.І. Менеджмент: практикум. Навч. посіб. Київ: 2018. 237 с.
2. Ансофф И. Стратегическое управление. / науч. ред. и ав. предисл. Л. И. Евенко. Москва : Экономика, 1989. 519 с.
3. Безус А.М. Менеджмент: навчальний посібник: Київ: АМУ, 2015. 268 с.
4. Основы менеджмента: науч.-метод. рекомендации по изуч. дисциплины / Л. В. Балабанова, А. Н. Германчук, Е. В. Савельева, Е. К. Воробьева, Л. А. Нестеренко. Донецк: ДонНУЭТ, 2008. 242 с.
5. Білорус Т.В., Горбась І.М. Менеджмент: практикум. Київ: КНУ імені Тараса Шевченка, 2014. 471 с.
6. Веснин В.Р. Основы менеджмента: Учебник. Москва: Проспект, 2017. 320 с.
7. Володько В. Ф. Основы менеджмента: учебное пособие. Минск: Адукацыя і выхаванне, 2016. 303 с.
8. Менеджмент: навч. посіб. / за заг. ред. Г. О. Дорошенко. Харків: ВСВ-Принт, 2015. 299 с.

9. Менеджмент: підручник / за заг. ред. Т. Л. Мостенської. Київ: Кондор, 2013. 756 с.
10. Менеджмент: навч. посібник / за заг. редакція І.О. Александрова. Одеса : Астропринт, 2015. 388 с.
11. Менеджмент: питання та відповіді. Навч. посібник. / за заг. ред. Г.Є. Мошека. Харків: Діса плюс, 2016. 940 с.
12. Основи менеджменту: підручник / за заг. ред. А. А. Мазаракі. Харків : Фоліо, 2014. 845 с.
13. Осовська Г. В., Осовський О. А. Менеджмент організацій: підручник. Київ: Кондор, 2009. 680 с.

Інформаційні ресурси

1. <http://www.mms.gov.ua>
2. <http://www.molod-kredit.gov.ua>
3. <http://dss.visti.net/cgi-bin/val.sh>
4. <http://fpu.org.ua/>

Семінар 10 «Неекономічні методи менеджменту» **Семінар – дискусія**

Методи контролю: фронтальне та індивідуальне опитування, розв'язання задач та ситуацій

Завдання для самостійної роботи:

1. Опрацювати конспект лекцій та рекомендовану літературу для обговорення теоретичних питань теми на семінарському занятті.

2. Самостійно опрацювати питання

Відмінні ознаки економічних та неекономічних методів управління:

- класифікація неекономічних методів управління;
- задачі, які вирішують неекономічні методи управління;
- основні види психологічних методів впливу;
- порівняння ефективності економічних та неекономічних методів управління.

3. Виконати тестові завдання

1. Сукупність прийомів і засобів прямого (адміністративного) впливу на об'єкт управління для виконання закріплених за ним функцій

- A. економічні методи
- B. організаційно-розпорядчі методи
- C. соціально-психологічні методи
- D. операційні методи

2. Сукупність специфічних способів впливу на міжособистісні відносини і зв'язки, що виникають у виробничих колективах, а також на соціальні процеси, що протікають в них

- A. організаційно-розпорядчі методи
- B. економічні методи
- C. соціально-психологічні методи
- D. операційні методи

3. Методи управління, які використовуються для впливу на міжколективні відносини і індивідуально-особистісну поведінку на даному підприємстві

- A. адміністративні
- B. соціальні
- C. економічні
- D. психологічні

4. Методи управління, які покликані забезпечити формування первинного колективу відповідно до індивідуальних здібностей, нахилів, інтересів і з дотриманням психологічної сумісності шляхом регулювання відносин між людьми, впливу на індивідуальну психологію окремих працівників

- A. соціальні
- B. адміністративні
- C. економічні
- D. психологічні

5. Управління полягає в тому, що одноосібний вплив, розпочатий керівником, нерідко перетворюється в колективний в залежності від того, схвалює або не схвалює його колектив – це особливість

- A. організаційно-розпорядчих методів
- B. економічних методів
- C. операційних методів
- D. соціально-психологічних методів

Список рекомендованої літератури

Основна

1. Анісімова Л.А., Жилінська О.І. Менеджмент: практикум. Навч. посіб. Київ: 2018. 237 с.
2. Основы менеджмента: науч.-метод. рекомендации по изуч. дисциплины / Л. В. Балабанова, А. Н. Германчук, Е. В. Савельева, Е. К. Воробьева, Л. А. Нестеренко. Донецк: ДонНУЭТ, 2008. 242 с.

3. Менеджмент: навчальний посібник / Н.С. Краснокутська, О.М. Нащекіна, О.В. Замула та ін. Харків : «Друкарня Мадрид», 2019. 231с.
4. Менеджмент: навч. посіб. / за заг. ред. Г. О. Дорошенко. Харків: ВСВ-Принт, 2015. 299 с.
5. Менеджмент: підручник / за заг. ред. Т. Л. Мостенської. Київ: Кондор, 2013. 756 с.
6. Менеджмент: навч. посібник / за заг. редакція І.О. Александрова. Одеса : Астропринт, 2015. 388 с.
7. Менеджмент: питання та відповіді. Навч. посібник. / за заг. ред. Г.Є. Мошека. Харків: Діса плюс, 2016. 940 с.
8. Основи менеджменту: підручник / за заг. ред. А. А. Мазаракі. Харків : Фоліо, 2014. 845 с.
9. Осовська Г. В., Осовський О. А. Менеджмент організацій: підручник. Київ: Кондор, 2009. 680 с.

Інформаційні ресурси

1. <http://www.mms.gov.ua>
2. <http://www.molod-kredit.gov.ua>
3. <http://dss.visti.net/cgi-bin/val.sh>
4. <http://fpu.org.ua/>

Семінар 11 «Комунікації в менеджменті»

Семінар – дискусія

Методи контролю: фронтальне та індивідуальне опитування, розв'язання задач та ситуацій

Завдання для самостійної роботи:

1. Опрацювати конспект лекцій та рекомендовану літературу для обговорення теоретичних питань теми на семінарському занятті.

2. Самостійно опрацювати питання

Інформаційні системи менеджменту:

- поняття інформаційної системи;
- основні категорії інформаційних систем;
- операційні інформаційні системи;
- інформаційні системи менеджменту

3. Виконати тестові завдання

1. Результат конкретної управлінської діяльності суб'єкта управління

А. ефективність управління

В. управлінське рішення

- C. розпорядження
- D. управлінська дія

2. Вимоги, що пред'являються до управлінських рішень

- A. обґрунтованість, своєчасність рішення, ефективність, компромісність, реальність, адресність, несуперечливість
- B. цільова спрямованість, обґрунтованість, своєчасність рішення, ефективність, компромісність, реальність, адресність
- C. цільова спрямованість, обґрунтованість, своєчасність рішення, ефективність, компромісність, реальність, адресність, несуперечливість
- D. цільова спрямованість, обґрунтованість, ефективність, компромісність, реальність, адресність, несуперечливість

3. Управлінські рішення, які стосуються корінних проблем підприємства і розраховані на тривалий період дії, рішення перспективних завдань

- A. тактичні
- B. оперативні
- C. стратегічні
- D. операційні

4. Управлінські рішення, які забезпечують виконання стратегічних рішень і за часом не перевищують одного року

- A. стратегічні
- B. тактичні
- C. оперативні
- D. операційні

5. Управлінські рішення, які пов'язані з досягненням поточних цілей і за часом розраховані на період, що не перевищує місяця або кварталу

- A. тактичні
- B. оперативні
- C. стратегічні
- D. операційні

6. В залежності від числа учасників управлінські рішення розрізняються

- A. оперативні, тактичні, стратегічні
- B. директивні, рекомендаційні, орієнтуючі
- C. індивідуальні, колегіальні, колективні
- D. поточні, дискретні

7. За ступенем обов'язковості виконання управлінські рішення розрізняються

- A. індивідуальні, колегіальні, колективні
- B. директивні, рекомендаційні, орієнтуючі

- С. оперативні, тактичні, стратегічні
- Д. поточні, дискретні

8. За способами прийняття управлінські рішення розрізняються

- А. директивні, рекомендаційні, орієнтуючі
- В. індивідуальні, колегіальні, колективні
- С. інтуїтивні, рішення засновані на судженнях, раціональні
- Д. оперативні, тактичні, стратегічні

Список рекомендованої літератури

Основна

1. Анісімова Л.А., Жилінська О.І. Менеджмент: практикум. Навч. посіб. Київ: 2018. 237 с.
2. Ансофф И. Стратегическое управление. / науч. ред. и ав. предисл. Л. И. Евенко. Москва : Экономика, 1989. 519 с.
3. Безус А.М. Менеджмент: навчальний посібник: Київ: АМУ, 2015. 268 с.
4. Білецька К.В. Основи менеджменту: навч. посіб. Луцьк: СЛУ ім. Лесі Українки, 2013. 226 с.
5. Білорус Т.В., Горбась І.М. Менеджмент: практикум. Київ: КНУ імені Тараса Шевченка, 2014. 471 с.
6. Веснин В.Р. Основы менеджмента: Учебник. Москва: Проспект, 2017. 320 с.
7. Володько В. Ф. Основы менеджмента: учебное пособие. Минск: Адукацыя і выхаванне, 2016. 303 с.
8. Василенко В.О., Ткаченко Т.І. Стратегічне управління підприємством: навч. посіб. Київ: Центр навч. л-ри, 2014. 400 с.
9. Менеджмент: навчальний посібник / Н.С. Краснокутська, О.М. Нащекіна, О.В. Замула та ін. Харків : «Друкарня Мадрид», 2019. 231с.
10. Менеджмент: навч. посіб. / за заг. ред. Г. О. Дорошенко. Харків: ВСВ-Принт, 2015. 299 с.
11. Менеджмент: підручник / за заг. ред. Т. Л. Мостенської. Київ: Кондор, 2013. 756 с.

Інформаційні ресурси

1. <http://www.mms.gov.ua>
2. <http://www.molod-kredit.gov.ua>
3. <http://dss.visti.net/cgi-bin/val.sh>
4. <http://fpu.org.ua/>

Семінар 12 «Управлінське рішення в системі менеджмента»

Семінар – дискусія

Методи контролю: фронтальне та індивідуальне опитування, розв'язання задач та ситуацій

Завдання для самостійної роботи:

1. Опрацювати конспект лекцій та рекомендовану літературу для обговорення теоретичних питань теми на семінарському занятті.

3. Самостійно опрацювати питання

Методи прийняття управлінських рішень:

- неформальні методи прийняття управлінських рішень;
- кількісні методи, які використовуються в процесі прийняття управлінських рішень;
- основні види якісних методів прийняття управлінських рішень;
- методи моделювання ситуацій.

3. Виконати тестові завдання

1. Управлінське рішення, які мають в своїй основі припущення керівника, що його вибір правильний

- A. раціональні
- B. рішення засновані на судженнях
- C. інтуїтивне
- D. немає правильної відповіді

2. Управлінське рішення, яке передбачає вибір альтернативного варіанта, зроблений на основі знань і накопиченого досвіду

- A. інтуїтивне
- B. раціональні
- C. рішення засновані на судженнях
- D. немає правильної відповіді

3. Управлінське рішення, яке ґрунтується на об'єктивному аналізі умов, в яких діє підприємство в даний момент

- A. рішення засновані на судженнях
- B. раціональні
- C. інтуїтивне
- D. немає правильної відповіді

4. Управлінське рішення, яке пов'язано з досить часто виникаючими в діяльності підприємства ситуаціями, що дозволяє менеджеру розробити правила прийняття рішень в майбутньому

- A. програмоване
- B. непрограмоване
- C. раціональне
- D. перманентне

5. Управлінське рішення, яке пов'язано з унікальними, невизначеними і не структурованими ситуаціями, які мають важливе значення для діяльності підприємства

- A. непрограмоване
- B. програмоване
- C. раціональне
- D. перманентне

6. Управлінське рішення, які стосуються однакових проблем, що відносяться до самих різних підрозділами організації

- A. загальні
- B. спеціальні
- C. разові
- D. програмовані

7. Управлінське рішення, які стосуються однакових проблем, що відносяться до самих різних підрозділами організації

- A. спеціальні
- B. загальні
- C. разові
- D. програмовані

8. Процес прийняття управлінського рішення має послідовні етапи

- A. діагностика проблеми, підготовка рішення, формування рішення, реалізація рішення
- B. підготовка рішення, діагностика проблеми, формування рішення, реалізація рішення
- C. підготовка рішення, формування рішення, діагностика проблеми, реалізація рішення
- D. діагностика проблеми, формування рішення, реалізація рішення

9. Проблема

- A. різниця між бажаним і дійсним станом об'єкта управління, що перешкоджає нормальному його функціонуванню
- B. невідповідність результатів місії підприємства
- C. визнання дій, які недопустимі в досліджувальній ситуації

D. немає правильної відповіді

10. Діагностика проблеми включає наступні процедури

- A. виявлення і опис проблемної ситуації, збір і обробка необхідної інформації
- B. оцінку альтернатив, вибір єдиної альтернативи, затвердження та документальне оформлення рішення
- C. постановку задачі, формулювання критеріїв прийняття рішень, розробка варіантів рішення
- D. організацію виконання рішення, контроль ходу реалізації рішення, оцінку рішення проблеми

11. Підготовка рішення передбачає

- A. виявлення і опис проблемної ситуації, збір і обробка необхідної інформації
- B. постановку задачі, формулювання критеріїв прийняття рішень, розробка варіантів рішення
- C. оцінку альтернатив, вибір єдиної альтернативи, затвердження та документальне оформлення рішення
- D. організацію виконання рішення, контроль ходу реалізації рішення, оцінку рішення проблеми

12. Формулювання рішення включає в себе

- A. оцінку альтернатив, вибір єдиної альтернативи, затвердження та документальне оформлення рішення
- B. постановку задачі, формулювання критеріїв прийняття рішень, розробка варіантів рішення
- C. виявлення і опис проблемної ситуації, збір і обробка необхідної інформації
- D. організацію виконання рішення, контроль ходу реалізації рішення, оцінку рішення проблеми

13. Реалізація рішення передбачає

- A. організацію виконання рішення, контроль ходу реалізації рішення, оцінку рішення проблеми
- B. постановку задачі, формулювання критеріїв прийняття рішень, розробка варіантів рішення
- C. виявлення і опис проблемної ситуації, збір і обробка необхідної інформації
- D. оцінку альтернатив, вибір єдиної альтернативи, затвердження та документальне оформлення рішення

14. Моделі прийняття управлінських рішень

- A. класична, адміністративна
- B. постійна, дискретна
- C. маркетингова, фінансова, виробнича
- D. ринкова, адміністративна

15. Модель, яка описує реальний процес рішення у важких ситуаціях (непрограмовані рішення і ситуації невизначеності), коли менеджери, навіть якщо вони захочуть, не можуть прийняти економічно раціональне рішення

- A. класична
- B. адміністративна
- C. ринкова
- D. адміністративна

Список рекомендованої літератури

Основна

1. Анісімова Л.А., Жилінська О.І. Менеджмент: практикум. Навч. посіб. Київ: 2018. 237 с.
2. Ансофф И. Стратегическое управление. / науч. ред. и ав. предисл. Л. И. Евенко. Москва : Экономика, 1989. 519 с.
3. Основы менеджмента: науч.-метод. рекомендации по изуч. дисциплины / Л. В. Балабанова, А. Н. Германчук, Е. В. Савельева, Е. К. Воробьева, Л. А. Нестеренко. Донецк: ДонНУЭТ, 2008. 242 с.
4. Безус А.М. Менеджмент: навчальний посібник: Київ: АМУ, 2015. 268 с.
5. Білецька К.В. Основи менеджменту: навч. посіб. Луцьк: СЛУ ім. Лесі Українки, 2013. 226 с.
6. Білорус Т.В., Горбась І.М. Менеджмент: практикум. Київ: КНУ імені Тараса Шевченка, 2014. 471 с.
7. Веснин В.Р. Основы менеджмента: Учебник. Москва: Проспект, 2017. 320 с.
8. Володько В. Ф. Основы менеджмента: учебное пособие. Минск: Адукацыя і выхаванне, 2016. 303 с.
9. Василенко В.О., Ткаченко Т.І. Стратегічне управління підприємством: навч. посіб. Київ: Центр навч. л-ри, 2014. 400 с.
10. Менеджмент: навчальний посібник / Н.С. Краснокутська, О.М. Нащекіна, О.В. Замула та ін. Харків : «Друкарня Мадрид», 2019. 231с.
11. Менеджмент: навч. посібник / за заг. редакція І.О. Александрова. Одеса : Астропринт, 2015. 388 с.
12. Менеджмент: питання та відповіді. Навч. посібник. / за заг. ред. Г.Є. Мошека. Харків: Діса плюс, 2016. 940 с.
13. Основы менеджменту: підручник / за заг. ред. А. А. Мазаракі. Харків : Фоліо, 2014. 845 с.

Інформаційні ресурси

1. <http://www.mms.gov.ua>
2. <http://www.molod-kredit.gov.ua>
3. <http://dss.visti.net/cgi-bin/val.sh>
4. <http://fpu.org.ua/>

Семінар 13 «Керівництво та лідерство»

Семінар – дискусія

Методи контролю: фронтальне та індивідуальне опитування, розв'язання задач та ситуацій

Завдання для самостійної роботи:

1. Опрацювати конспект лекцій та рекомендовану літературу для обговорення теоретичних питань теми на семінарському занятті.

2. Самостійно опрацювати питання Керівництво та лідерство в організації:

- поняття лідера;
- функції, які повинен виконувати сучасний лідер;
- поняття керівник та відмінності цього терміну від поняття менеджер;
- функції керівника;
- концепції лідерства.

3. Виконати тестові завдання

1. Індивід, який очолює колектив і використовує дану йому владу для впливу на поведінку людей, які в ньому працюють

- A. уповноважена особа
- B. керівник
- C. фахівець
- D. лідер

2. Процес впливу на підлеглих за допомогою формальних важелів для забезпечення виконання ними офіційно визначених доручень і вирішення певних завдань

- A. лідерство
- B. керівництво
- C. влада
- D. немає правильної відповіді

3. Здатність впливати на індивідуумів та групи людей, спрямовуючи їх зусилля на досягнення цілей

- A. керівництво
- B. влада
- C. лідерство
- D. немає правильної відповіді

4. Особа, яка наділена певною системою офіційно встановлених санкцій, використовуючи які він може впливати на підлеглих

- A. лідер
- B. уповноважена особа
- C. керівник
- D. фахівець

5. Особа, яка несе відповідальність перед законом за стан справ в групі

- A. лідер
- B. уповноважена особа
- C. фахівець
- D. керівник

6. Процес впливу на людей з позиції займаної в організації посади

- A. неформальне лідерство
- B. формальне лідерство
- C. влада
- D. посадовий вплив

7. Процес впливу через здібності і вміння чи інші ресурси, необхідні людям

- A. формальне лідерство
- B. неформальне лідерство
- C. влада
- D. посадовий вплив

8. Можливість впливати на поведінку людей

- A. вплив
- B. керівництво
- C. влада
- D. посадова влада

9. Влада посади, яка обумовлена офіційним місцем особи, хто її обіймає, в структурі управління підприємством

- A. посадова влада
- B. форамальна влада
- C. неформальна влада
- D. тимчасова влада

10. Влада, яка обумовлена місцем людини не тільки в офіційній, а й в неофіційній системі відносин і вимірюється або числом людей, які добровільно готові даній особі підкоритися, або ступенем залежності його від оточуючих

- A. посадова влада
- B. реальна влада
- C. неформальна влада
- D. тимчасова влада

11. Влада, при якій підлеглий вірить, що керівник може задовольнити його потреби або видати винагороду

- A. експертна влада
- B. влада прикладу
- C. неформальна влада
- D. влада, заснована на винагороді

12. Влада, при якій виконавець вірить, що керівник має спеціальні знання і компетенції, що дозволить вирішити виникаючі проблеми, досягти поставлених цілей, задовольнити потреби

- A. влада, заснована на винагороді
- B. експертна влада
- C. влада прикладу
- D. неформальна влада

13. Влада, при якій виникає ототожнення підлеглого зі своїм керівником, аж до наслідування йому в усьому

- A. експертна влада
- B. влада прикладу
- C. влада, заснована на винагороді
- D. неформальна влада

14. Влада, побудована не на логіці і традиціях, а на силі особистих якостей або здібностей лідера

- A. експертна влада
- B. влада, заснована на винагороді
- C. харизма
- D. влада прикладу

15. Влада, яка передбачає вплив на підлеглих через традиції, здатні задовольнити потреби виконавця в захищеності і приналежності

- A. влада прикладу
- B. експертна влада
- C. влада, заснована на винагороді
- D. законна влада

16. Влада, побудована на довірі, якою користується керівник у підлеглих, вищого керівництва та колег по роботі

- A. харизма
- B. авторитет
- C. влада, заснована на винагороді
- D. влада прикладу

Список рекомендованої літератури

Основна

1. Анісімова Л.А., Жилінська О.І. Менеджмент: практикум. Навч. посіб. Київ: 2018. 237 с.
2. Ансофф И. Стратегическое управление. / науч. ред. и ав. предисл. Л. И. Евенко. Москва : Экономика, 1989. 519 с.
3. Основы менеджмента: науч.-метод. рекомендации по изуч. дисциплины / Л. В. Балабанова, А. Н. Германчук, Е. В. Савельева, Е. К. Воробьева, Л. А. Нестеренко. Донецк: ДонНУЭТ, 2008. 242 с.
4. Безус А.М. Менеджмент: навчальний посібник: Київ: АМУ, 2015. 268 с.
5. Білецька К.В. Основи менеджменту: навч. посіб. Луцьк: СЛУ ім. Лесі Українки, 2013. 226 с.
6. Білорус Т.В., Горбась І.М. Менеджмент: практикум. Київ: КНУ імені Тараса Шевченка, 2014. 471 с.
7. Веснин В.Р. Основы менеджмента: Учебник. Москва: Проспект, 2017. 320 с.
8. Володько В. Ф. Основы менеджмента: учебное пособие. Минск: Адукацыя і выхаванне, 2016. 303 с.
9. Менеджмент: навч. посіб. / за заг. ред. Г. О. Дорошенко. Харків: ВСВ-Принт, 2015. 299 с.
10. Менеджмент: підручник / за заг. ред. Т. Л. Мостенської. Київ: Кондор, 2013. 756 с.
11. Менеджмент: навч. посібник / за заг. редакція І.О. Александрова. Одеса : Астропринт, 2015. 388 с.
12. Менеджмент: питання та відповіді. Навч. посібник. / за заг. ред. Г.Є. Мошека. Харків: Діса плюс, 2016. 940 с.
13. Основы менеджменту: підручник / за заг. ред. А. А. Мазаракі. Харків : Фоліо, 2014. 845 с.
14. Осовська Г. В., Осовський О. А. Менеджмент організацій: підручник. Київ: Кондор, 2009. 680 с.

Інформаційні ресурси

1. <http://www.mms.gov.ua>
2. <http://www.molod-kredit.gov.ua>
3. <http://dss.visti.net/cgi-bin/val.sh>
4. <http://fpu.org.ua/>

Семінар 14 «Стилі керівництва»

Семінар – дискусія

Методи контролю: фронтальне та індивідуальне опитування, розв'язання задач та ситуацій

Завдання для самостійної роботи:

1. Опрацювати конспект лекцій та рекомендовану літературу для обговорення теоретичних питань теми на семінарському занятті.

2. Самостійно опрацювати питання

Стилі управління та їх види:

- «одномірні» та «багатомірні» стилі управління;
- специфіка багатомірних стилів управління;
- сутність теорії Блейка-Мутона;
- «управлінські ґрати»;
- п'ять крайніх стилів управління.

3. Виконати тестові завдання

1. Сукупність характерних методів, прийомів і дій менеджера по відношенню до підлеглих в процесі управління

- A. метод менеджмента
- B. функції управління
- C. стиль керівництва
- D. вплив

2. Стилі керівництва

- A. авторитарний
- B. демократичний
- C. ліберальний
- D. усі вищеперераховані

3. Стиль керівництва, який характеризується особистим і жорстким контролем щодо підлеглих, відсторонення підлеглих від процесу прийняття рішень

- A. демократичний
- B. авторитарний
- C. ліберальний
- D. консервативний

4. Стиль керівництва, який характеризується ненав'язування власної волі підлеглим, наданням підлеглим можливості запропонувати власні рішення

- A. авторитарний
- B. ліберальний
- C. демократичний
- D. консервативний

5. Стиль керівництва, який характеризується наданням підлеглим повної свободи у виборі засобів досягнення цілей та мінімальним ступенем участі керівника в управлінні організацією

- A. ліберальний
- B. демократичний
- C. консервативний
- D. авторитарний

Список рекомендованої літератури

Основна

1. Основи менеджмента: науч.-метод. рекомендації по изуч. дисциплины / Л. В. Балабанова, А. Н. Германчук, Е. В. Савельева, Е. К. Воробьева, Л. А. Нестеренко. Донецк: ДонНУЕТ, 2008. 242 с.
2. Білецька К.В. Основи менеджменту: навч. посіб. Луцьк: СЛУ ім. Лесі Українки, 2013. 226 с.
3. Білорус Т.В., Горбась І.М. Менеджмент: практикум. Київ: КНУ імені Тараса Шевченка, 2014. 471 с.
4. Веснин В.Р. Основи менеджмента: Учебник. Москва: Проспект, 2017. 320 с.
5. Володько В. Ф. Основи менеджмента: учебное пособие. Минск: Адукацыя і выхаванне, 2016. 303 с.
6. Василенко В.О., Ткаченко Т.І. Стратегічне управління підприємством: навч. посіб. Київ: Центр навч. л-ри, 2014. 400 с.
7. Менеджмент: навчальний посібник / Н.С. Краснокутська, О.М. Нащекіна, О.В. Замула та ін. Харків : «Друкарня Мадрид», 2019. 231с.
8. Менеджмент: навч. посіб. / за заг. ред. Г. О. Дорошенко. Харків: ВСВ-Принт, 2015. 299 с.
9. Менеджмент: підручник / за заг. ред. Т. Л. Мостенської. Київ: Кондор, 2013. 756 с.
10. Менеджмент: навч. посібник / за заг. редакція І.О. Александрова. Одеса : Астропринт, 2015. 388 с.
11. Менеджмент: питання та відповіді. Навч. посібник. / за заг. ред. Г.Є. Мошека. Харків: Діса плюс, 2016. 940 с.
12. Основи менеджменту: підручник / за заг. ред. А. А. Мазаракі. Харків : Фоліо, 2014. 845 с.

Інформаційні ресурси

1. <http://www.mms.gov.ua>
2. <http://www.molod-kredit.gov.ua>
3. <http://dss.visti.net/cgi-bin/val.sh>
4. <http://fpu.org.ua/>

Навчальне видання

Лохман Наталя Володимирівна

Кафедра економіки та бізнесу

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
ДО ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ
МЕНЕДЖМЕНТ**

Формат 60×84/8. Ум. др. арк. 2,1

Донецький національний університет
економіки і торгівлі
імені Михайла Туган-Барановського
50042, Дніпропетровська обл.,
м. Кривий Ріг, вул. Курчатова, 13.
Свідоцтво суб'єкта видавничої
справи ДК № 4929 від 07.07.2015 р.